

Referanser: MKR 08/2011, MKR/AU 21/10, SKR 26/11, KR 48/11, MKR42/11, KR 63/11

Saksdokumenter:

- KM 7.1.1/12 Strategiplan for SMM 2011 – 14
- KM 7.1.2/12 Edinburgh 2010: *Felleserklæringen "Et felles kall" ("A Common Call")*
- KM 7.1.3/12 Lausanne III 2010: *Cape Town-erklæringen (Commitment)*
- KM 7.1.4/12 Edinburgh Oslo 2010: *Misjon til Forandring*
- KM 7.1.5/12 MKR og Islamsk Råd Norge: *Felleserklæringen om trosfrihet og konvertering (2007)*
- KM 7.1.6/12 Oslokoalisjonen for Tros- og livssynsfrihet: *'Recommended Ground Rules for Missionary Activities' (2009)*
- KM 7.1.7/12 WCC, Pontifical Council for Interreligious Dialogue and World Evangelical Alliance: *Christian Witness in a Multi-Religious World Recommendations for Conduct (2011)*

Misjon til forandring - utfordringene fra Edinburgh 2010

Sammendrag

Kirkemøtet behandlet misjon som egen sak sist i 2005 og klargjorde den gangen den grunnleggende teologiske begrunnelsen for misjon i Den norske kirke. Et sentralt poeng var å se sammenhengen mellom misjonsoppdraget og kirkens identitet som en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke. Kirkemøtet anerkjente viktigheten av samarbeidet med misjonsorganisasjonene og slo fast at misjon er hele kirkens sak, og at alle menigheter i vår kirke skal være *misjonerende menigheter*. Kirkemøtet understreket sammenhengene mellom misjon, økumenikk og diakoni (*helhetlig/holistisk misjonsforståelse*). På mange måter var møtet i 2005 et vendepunkt i Den norske kirkes misjonsforståelse.

Når misjon nå igjen kommer opp på Kirkemøtet i 2012, er det for å bekrefte den teologiske grunnlagstenkingen om misjon som lå til grunn i 2005. Men det er nok enda et stykke igjen før denne holistiske misjonsforståelsen har nådd ut i lokalmenighetene. Det er innledningsvis viktig å understreke at det ikke er noe i saken i år som rokker ved

grunnlagstenkningen fra 2005, og man har derfor ikke funnet det nødvendig å ha med noen utfyllende gjentakelse av misjonsteologien fra 2005 i det foreliggende sakspapiret.¹

Utviklingen det siste tiåret har både forsterket tendenser Kirkemøtet pekte på alt i 2005, men også gitt nye impulser og utfordringer. I 2010 feiret hele den verdensvide kirke hundreårsjubileet for misjonskonferansen i Edinburgh i 1910, en hendelse som ble utgangspunktet både for den moderne misjonsbevegelse og for den økumeniske bevegelse. Edinburgh 2010 ble en klar bekreftelse fra den verdensvide kirken om at man står sammen i oppdraget om å lede mennesker til Kristus gjennom dåp og opplæring.

I forbindelse med Edinburgh 2010 ble den økumeniske misjonskonferansen *Tro til forandring* arrangert i Oslo. Her møttes en stor bredde av norske kirke- og misjonsfolk, misjonsforskere og folk med praktisk misjonserfaring fra ulike deler av verden. En gruppe fra kirker i sør var invitert til å evaluere norsk misjonsvirksomhet, og deres utfordringer til Den norske kirke går som en rød tråd gjennom denne KM-saken.

Kirkemøtet i 2012 inviteres til en oppdatering om nasjonal og internasjonal misjonstenkning og praksis, og til å fatte vedtak som svarer på nye utfordringer. Kirkemøtebehandlingen vil forhåpentligvis bidra til å inspirere til fornyet og forsterket misjonsengasjement i menighetene i Den norske kirke. Ettersom kirkens fremste oppdrag er å forkynne evangeliet om Jesus Kristus til frelse for alle mennesker, må vi til enhver tid spørre oss selv om hvorledes vi best mulig forvalter dette oppdraget. Og hvem er «vi» som forvalter oppdraget?

Del 1 i saksutredningen tar utgangspunkt i Kirkemøtets behandling av misjon i 2005 og Ungdommens Kirkemøtes (UKM) misjonssak i 2010. Videre presenteres Samarbeid Menighet og Misjon (SMM). SMM har nå fungert syv år lenger enn sist KM diskuterte dette samarbeidet, og det er grunn til å foreta en oppdatering. Denne delen er ment å gi en kort oppsummering av den grunnleggende teologiske tenkningen for Den norske kirkes misjonsvirksomhet, og av hvorledes misjonsarbeidet er organisert i dag.

Del 2 redegjør for noen viktige utviklingstrekk som danner *bakgrunnen* for ny internasjonal og økumenisk misjonstenkning og praksis. Kristenhetens tallmessige forskyvning - fra nord og vest til sør og øst - har forsterket seg de senere tiår og snudd opp ned på tradisjonelle oppfatninger om misjon. Det blir stadig tydeligere at misjon er hele den verdensvide kirkes felles oppdrag, og forestillingen om at «vi gir til dem» erstattes av at «vi deler».

Det har skjedd interessante endringer i det økumeniske landskapet. Et tydelig signal om dette var Edinburgh-markeringen i 2010. I forbindelse med denne møttes den økumeniske bevegelse, representert ved Kirkens Verdens råd, og den evangelikale bevegelse, representert ved Lausanne-bevegelsen, både i Edinburgh og Cape Town til felles hundreårsfeiring av 1910-konferansen og til rådslagning om dagens misjonsutfordringer. Tidligere tiders spenning mellom de evangelikales misjonsfokus og økumenikkens sosialetiske engasjement er i endring.

I 2011 ble den globale kirkes felles misjonsoppdrag på nytt tydeliggjort gjennom en fellesuttalelse fra Kirkens Verdensråd, Det interreligiøse rådet i Vatikanet og Den

¹ Kirkemøtedokumenter fra 2005 finnes på <http://www.kirken.no/?event=doLink&famID=3139>

evangeliske allianse - der de ble enige om kristne retningslinjer for god misjonsvirksomhet.

Det lutherske verdensforbund vedtok i juni 2011 en ny strategi for årene fram mot reformasjonsmarkeringen i 2017. LVFs vektlegging av sammenhengen mellom misjon og diakoni utfordrer misjonstenkningen i medlemskirkene, deriblant Den norske kirke.

Del 3 går nærmere inn på *innholdet* i ny misjonsteologi. Denne teologien har modnet fram som en konsekvens av samspillet mellom de forhold som det redegjøres for i del 2, men også i del 4. Avsnittet forklarer hva som menes med at misjon er Guds misjon - *Missio dei* - og hvorledes misjonsoppdraget i dag forvaltes av den globale kirke.

Del 4 tar for seg dagens multireligiøse kontekst og drøfter sammenhenger mellom misjon, menneskerettigheter og trosfrihet. På dette området har det skjedd mye nytt siden 2005. Sentralt i denne delen står de retningslinjene om «etisk misjon» som er arbeidet fram både i Norge og internasjonalt. Misjon og migrasjon og forholdet mellom misjon og religionsdialog drøftes også.

Del 5 handler om hvorledes Den norske kirkes identitet og utfordringer som en misjonerende folkekirke påvirkes av det flerkulturelle samfunnet og endringen av statkirkerelasjonen. Den norske kirkes samfunnsrolle og relasjon til staten er noe annerledes enn da KM diskuterte misjon i 2005 – og vil endres enda mer i årene framover.

Del 6 handler om misjon i menighetene og er en påminnelse om at menighetene gjennom de mange reformer som Kirkemøtet har vedtatt de senere år, også er gitt en verktøykasse til sitt misjonsoppdrag. Avsnittet viser hvorledes en forståelse av *helhetlig misjon* i lokalmenigheten angår alle dens arbeidsområder. Derfor kan arbeidet med lokale planer for trosopplæring, diakoni og kultur fungere som inspirasjonskilder til å tenne misjonsengasjementet i menighetene.

Til grunn for denne saken ligger en *helhetlig misjonsforståelse*. En slik misjonsforståelse fører lett til at misjon angår alt kirken driver med. Hva misjon faktisk er, blir dermed utydelig. Dette dokumentet vil ikke underbygge en slik utydeliggjøring. Men dokumentet tar ikke mål av seg til å belyse alle relevante sider ved misjon i Den norske kirke. Saken konsentreres om noen utvalgte problemstillinger knyttet til aktuelle utviklingstrekk i internasjonal misjonstenkning.

Forslag til vedtak

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak:

1. Den norske kirke er en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke som sammen med hele den verdensvide kirke skal forkynne evangeliet om Jesus Kristus i nærvær, handling og ord, lokalt og globalt. Misjon er hele den globale kirke sitt felles oppdrag, og er en dimensjon ved kirken sin virksomhet, ikke bare en konkret aktivitet, - men handler om hva det vil si å være kirke. Kirkens misjonsoppdrag forvaltes med glede og frimodighet, ydmykhet og respekt fordi utgangspunktet for all

misjon er Guds kjærlighet i Jesus Kristus. Vårt misjonsarbeid er en tjeneste i forvandlingens og forsoningens tegn som myndiggjør oss til å være Kristi etterfølgere.

Kirkemøtet registrerer med glede en økende erkjennelse av at misjon angår hele lokalmenighetens virke, og at Den norske kirke står sammen med den verdensvide kirken i et misjonsoppdrag hvor evangelisering og diakoni hører sammen.

Edinburgh 2010-markeringen synliggjorde tilnærminger mellom den evangelikale bevegelsen og den økumeniske bevegelse ved at begge tradisjoner tydeliggjorde at misjon handler om å forkynne evangeliet både i ord og gjerning. Kirkemøtet registrer også med glede en økende bevissthet i det globale økumeniske fellesskapet om sammenhenger mellom misjon, respekt for menneskerettigheter og vern om skaperverket. Alt dette inspirerer til fornyet misjonsengasjement i vår kirke og oppmuntrer oss til et videre perspektiv og nye samarbeidsrelasjoner i norsk misjonsarbeid.

Kirkemøtet utfordres av trossøsken i andre deler av verden som viser oss hvorledes disippelskap - et liv i etterfølgelse og forsoning - henger sammen med spiritualitet og åndelig fornyelse. Dette angår på en særlig måte oss som kirke og som kristne enkeltmennesker i et av verdens rikeste land. Vi utfordres alle til å leve i tråd med Guds vilje i vårt forvalteroppdrag, nestekjærlighet og i arbeid for rettferdig fred. Skal vårt vitnesbyrd bli troverdig, må også våre liv vise at vi er Kristi etterfølgere.

Kirkemøtet ser SMM som et godt og tjenlig redskap for misjonsarbeid i Den norske kirke. Men Kirkemøtet gleder seg også over andre misjonsorganisasjoner, diakonale organisasjoner og institusjoner og barne- og ungdomsorganisasjoner som bidrar til å realisere kirkens helhetlige misjonsoppdrag.

2. Kirkemøtet utfordrer menighetene:

- a) Kirkemøtet utfordrer menighetene til å virkeliggjøre sammenhengene mellom misjon, diakoni og økumenikk, for å synliggjøre enheten i Kristus og det globale fellesskapet i tjenesten. Slik vi blir døpt på grunn av dåps-/misjonsbefalingen blir vi også døpt til selv å ta del i denne. Vi har som kristne en identitet som «personer som er sendt». Kirkemøtet ønsker å bekrefte dette anliggendet, og oppfordrer derfor til at menighetens helhetlige misjonsengasjement styrkes i forkynnelsen, synliggjøres i gudstjenester og i lokale planer for trosopplæring, diakoni og kultur.
- b) Kirkemøtet utfordrer menighetene til å konkretisere hvorledes dette kan realiseres i vårt samfunn, gjennom bl.a. å bli «grønne menigheter», be for den globale kirken i alle gudstjenester og øke ofringene til misjon og internasjonal diakoni betydelig. Kirken må også utfordre alle sine medlemmer til personlig givertjeneste og forbruksmønstre som bidrar til global rettferdighet og vern om skaperverket.

- c) Kirkemøtet ser det som naturlig at alle menigheter har minst én misjonsavtale i rammen av SMM eller andre misjonsorganisasjoner. Misjonsavtalene bør uttrykke fellesskapet i den verdensvide kirke og gjensidige relasjoner. Like naturlig er det at alle menigheter samtidig er engasjert i internasjonal diakoni gjennom Kirkens Nødhjelp eller andre diakonale organisasjoner.
- d) Misjon, diakoni og annet internasjonalt og økumenisk samarbeid bør beskrives i menighetenes rapportering, og bør etterspørres av biskoper og proster.

3. Kirkemøtet utfordrer bispedømmene:

- a) Kirkemøtet oppfordrer alle bispedømmer til å virkeliggjøre misjonsutfordringene i sitt strategiarbeid og videreutvikle SMM-samarbeidet.
- b) Kirkemøtet oppfordrer, i tråd med Strategiplan for samisk kirkeliv, SMM sentralt og misjonsrådgiverne i de tre nordligste bispedømmer til, i samarbeid med Samisk kirkeråd, å arbeide for økt andel av urfolksrelaterte misjonsavtaler i Den norske kirke generelt og samisk kirkeliv spesielt.

4. Kirkemøtet utfordrer de sentralkirkelige råd:

- a) Kirkemøtet oppfordrer Mellomkirkelig råd til å lage ressurs- og studiemateriell som bringer impulsene fra Det lutherske verdensforbund og Edinburgh 2010-markeringen ut i menighetene. Dette må skje i samarbeid med misjonsorganisasjonene.
- b) Kirkemøtet oppfordrer Samisk kirkeråd og Mellomkirkelig råd til å arbeide videre med forsoningsprosesser også i forhold til de sår norsk kirke- og misjon har vært med på å skape.
- c) Kirkemøtet ber Mellomkirkelig råd gjøre Oslokoalisjon for tros- og livssynssamfunn sine Recommended Ground Rules for Missionary Activities kjent i menighetene.
Kirkemøtet forventer at all misjonsvirksomhet i Den norske kirke og i samarbeidende misjonsorganisasjoner, skjer i tråd med disse etiske retningslinjene.
- d) Kirkemøtet ber om at Bispemøtet og Mellomkirkelig råd jobber videre med både religionsteologiske og praktiske spørsmål om kirkens forhold til andre religioner og det flerreligiøse samfunnet.

5. Kirkemøtet utfordrer SMM-organisasjonene

Kirkemøtet oppfordrer misjonsorganisasjonene til et sterkere økumenisk engasjement. Kirkemøtet ser det som naturlig at når SMM-organisasjoner samarbeider med kirker som er medlemmer av internasjonale økumeniske organisasjoner som Den

norske kirke også er medlem av, så vil dette prege samarbeidet både hjemme og ute. Kirkemøtet vil særlig oppfordre SMM-organisasjonene til å delta i Nasjonalkomiteen for Det lutherske verdensforbund, men også bidra økonomisk, og på annen måte, til å styrke Den norske kirkes samarbeid med de internasjonale økumeniske organisasjonene i deres misjonsengasjement.

Saksorientering

Jeg har fått all makt i himmelen og på jorden. Gå derfor og gjør alle folkeslag til disipler! Døp dem til Faderens og Sønnens og Den hellige ånds navn og lær dem å holde alt det jeg har befalt dere. Og se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende.

(Matt 28, 18-20)

Slik vi blir døpt på grunn av dåps-/misjonsbefalingen blir vi også døpt til selv å ta del i denne. Vi har som kristne en identitet som «personer som er sendt». Jesus sendte alltid disiplene sine ut to og to. I et samfunn der individet står i sentrum kan det kristne fellesskapet, der vi lærer av hverandre og hører sammen, være en motvekt til individualisme og ensomhet. Vi døpes ikke bare inn i vår lokale menighet eller Den norske kirke, men inn i et verdensvidt felleskap, hvor Jesus Kristus er den som knytter oss sammen. Kirker andre steder i verden vokser og vi trenger å ta del i deres erfaringer.

Misjon er i vårt norske samfunn noe som ofte møter motstand. Noe av motstanden bunner i evangeliets utfordrende karakter. Dette handler for eksempel om Jesu universelle og unike posisjon i forholdet mellom Gud og mennesker, jfr. Joh 14.6: «Jeg er veien sannheten og livet. Ingen kommer til Far uten ved meg». Mye av motstanden er derimot fordommer som bunner i liten kunnskap om hva misjon i dag egentlig er. Som kirke mener vi alle mennesker er skapt i Guds bilde, med samme verdi. Jesus utfordrer oss til å behandle mennesker vi møter med respekt. Misjon må være basert på et menneskesyn der vi møter hverandre med likeverd. Derfor, hvordan misjon blir praktisert og formidlet er folkeopplysning om misjon til kirke og samfunn.

(UKM-vedtak i sak 3/2010)

Ungdommens kirkemøte i 2010 uttrykte noe helt fundamentalt; alle døpte er kalt til misjon, vi tilhører et verdensvidt kirkefellesskap, evangeliet er utfordrende, fordommer og uvitenhet om misjon gir oss en pedagogisk utfordring, og alle mennesker skal møtes med respekt. Kort sagt er det disse tingene KM-saken i 2012 handler om.

Del 1 Innledning: Misjon i Den norske kirke

1.1 Kirkemøtet i 2005

I Den norske kirkes visjonsdokument heter det at kirken skal være en «bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke». På Kirkemøtet i 2005 var hovedtemaet *En misjonerende kirke* og møtet tydeliggjorde *hvorfor* kirken må drive med misjon;

Kirken bekjenner *den treenige Gud*. Gjennom sin bekjennelse vender kirken seg til denne Gud som i sitt vesen er *fellesskap og kjærlighet*. Hele skaperverket er gjenstand for Guds kjærlighet. At mennesket er skapt i Guds bilde (1 Mos 1,26-27) betyr at det er skapt til et personlig fellesskap med Gud. Menneskets eksistensielle spørsmål, dets lengsler og håp er utslag av at det er skapt i Guds bilde. Skaperen har

lagt «evigheten i menneskets hjerter» (Fork 3,11). Det er krefter nedlagt i mennesket som driver det til å søke ut over seg selv og utover det vi umiddelbart kan se og sanse. I dypet handler det om kjærlighetens krefter, lengselen etter å forenes med Gud. I sin kjærlighet søker Gud ut over seg selv. Derfor sender Faderen og Ånden Sønnen til verden. Etter at Sønnen har fullført sitt oppdrag, sender Faderen og Sønnen Ånden til verden.

Grunnlaget for sendelsen av kirken er Jesu død og oppstandelse. Herfra kommer budskapet om frelse og drivkraften til å rope det ut: «Vi kan ikke la være å tale om det vi har sett og hørt» (Apg 4,20). Ved denne hendelsen forvandles kirken til en ny skapning i forsoningens og helbredelsens tjeneste. Korset speiler kjærlighetens mysterium i den treenige Gud. I sin kjærlighet til dem som har vendt Gud ryggen oppgir Faderen sin sønn for å åpne en vei til fellesskap. I kjærlighet hengir Sønnen seg til Faderens vilje og i kjærlighet gir han sitt liv for menneskene. Det er denne kjærligheten som er sterkere enn døden og som overvinner syndens krefter i verden. I sin sendelse kalles kirken til å speile den guddommelige kjærligheten.

Fortellingen om det store gjestebudet (Luk 14,15 ff.) gir konkrete bilder av en misjonerende kirke som er åpen for alle, en kirke som av kjærlig raushet deler og gir: «Gå ut på veiene og stiene og nød folk til å komme inn, så mitt hus kan bli fullt» (v. 23). *Misjon er å utvide fellesskapet, lokalt og globalt.* Samtidig rommer fortellingen erfaringen av at kjærligheten blir forsmådd. Det er en smerte i Guds hjerte som også kirken deler. Kirken deler i sin sendelse Jesu lidelser (jfr. Kol 1,24 ff) og må være beredt til å bære omkostninger.

(Fra sakspapiret til KM sak 5/05)

Et hovedpoeng på Kirkemøtet i 2005 var å vise hvorledes misjon er en *dimensjon* i alt kirken gjør. Misjonsoppdraget er relevant for alle aktiviteter i menigheten. Misjon er ikke bare noe noen i kirken gjør, men noe vi alle i kirken *er*: Sendt til verden med evangeliet om Jesus Kristus i nærvær, handling og ord, lokalt og globalt. Det er dette som ligger i begrepene *helhetlig (holistisk) misjon og misjonerende (misjonal) kirke*. Disse begrepene vil bli utdypet i del 3 i sakspapiret.

Misjonsoppdraget er å gjøre mennesker til Jesu disipler (Matt 28,18-20). I dokumentene til Kirkemøtet 2005 utdypes dette oppdraget på flere måter:

- Misjon er å være kirke i møte med menneskenes dypeste spørsmål, lengsler og håp.
- Misjon er å utvide fellesskapet, lokalt og globalt.
- Misjon uttrykker det å krysse grenser og dele evangeliet om Guds kjærlighet i Jesus Kristus.

Sett i dette perspektivet blir misjon ikke bestemte handlinger og aktiviteter som kirken kan velge å gjøre, eller la være å gjøre. Likesom det er Guds vesen å gå innenfra og ut, er det kirkens vesen å krysse grenser for å dele tro. Grensene som krysses, er geografiske, religiøse, kulturelle, sosiale og generasjonsbestemte, grenser som går gjennom kirken

selv. Det er først og fremst denne identitet som uttrykkes gjennom å være en misjonerende kirke. Det misjonerende er et dynamisk element som må komme til uttrykk som en dimensjon i alt kirken gjør. Kirken bekjenner sin tro på Gud ved å dele og tjene.

På Kirkemøtet i 2005 ble følgende understreket:

- misjon er å være sendt av den treenige Gud, Skaperen, Forløseren og Helliggjøreren
- misjon er hele kirkens sak, ikke bare et anliggende for særskilte organisasjoner
- misjon er alle kristnes ansvar, ikke bare en sak for yrkesmisjonærer
- misjon er en sak for alle kirker, ikke bare for kirkene i nord og vest
- misjon er noe kirken er, ikke bare noe den gjør gjennom avgrensede aktiviteter
- misjon har adresse til hele skaperverket, den er ikke bare sentrert om mennesket
- misjon er diakoni, ikke bare forkynnelse
- misjon er å formidle budskapet gjennom liturgi og ritualer, ikke bare ved ord
- alle er mottagere av misjon, ikke bare 'de ufrelste'
- misjon er at evangeliet møter og blir en del av kulturen (inkulturasjon), ikke å gi videre en fremmed kulturell pakke

Resultatet av Kirkemøtets behandling i 2005 var et vedtak som fokuserer både på glede og stolthet over misjonsoppdraget. Samtidig bekreftet man den viktige rollen misjonsorganisasjonene har spilt, og Kirkemøtet ville bygge videre på samarbeidet i regi av Samarbeidet Menighet og Misjon (SMM).

Saken i 2012 vil videreføre sentrale poeng i vedtaket fra 2005 og særlig peke på utviklingstrekk som er blitt forsterket de senere år. Det foregår en global prosess, hvor det *misjonale som dimensjon* og *misjon som identitet* styrkes i kirkenes selvforståelse. Dette spilles ut gjennom hele kirkens aktivitetsfelt.

Det henger igjen sammen med en økende bevissthet om at evangeliet kommer til oss utenfra. Vi er alle mottakere av Guds gave, evangeliet. Det er Gud som er subjekt for misjon. Derfor stilles alle mennesker prinsipielt på lik linje. Vi blir stilt under Guds tiltale som både avslører og oppreiser; og vi blir alle utfordret til et liv i etterfølgelse og tro. Derfor er all misjon Guds misjon, *Missio Dei*. En tydeliggjøring av dette styrker vår forståelse av å tilhøre en *global kirke* og svekker forestillinger om «vi» som sendere av evangeliet og «de andre» som mottakere. Dette må imidlertid ikke forstås som en nedtoning av kirkens særskilte ansvar i å være Jesu Kristi vitne, som kristne er vi både sendt med evangeliet og selv mottakere av det.

1.2.1 Ungdommens Kirkemøtet i 2010

Ungdommens Kirkemøtet (UKM) i 2010 satte misjon på dagsordenen med oppfordringen "Kom - Gå!". Bakgrunnen for at saken ble reist, var bl.a. at den nye planen for Trosopplæring (vedtatt på KM 09) understreker at «Barn og unge må få mulighet til å ta del i kirkens sendelse til verden ved å se og erfare at kirken og de selv er en del av et globalt fellesskap med et verdensvidt oppdrag».

UKM kom med disse to oppfordringene:

UKM oppfordrer alle til misjon. Dette må skje på en respektfull og likeverdig måte. Vi kan være tydelige på eget ståsted uten å presse oss på andre.

UKM oppfordrer menighetene og bispedømmene til å legge til rette for arenaer der man kan bli tryggere på egen tro og lære mer om misjon.

(UKM vedtak i sak 03/10)

UK peker på helt sentrale utfordringer, og de vil bli hentet fram igjen på relevante steder i sakspapiret, hvor de tema ungdommen peker på drøftes.

1.3 Samarbeid Menighet og Misjon (SMM)

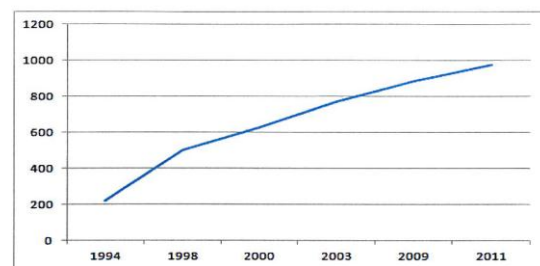
I 1994 vedtok Kirkemøtet å opprette SMM som et praktisk redskap for samarbeidet mellom Den norske kirke og misjonsorganisasjonene som ser seg selv som en del av kirkens misjonsarbeid.² SMM er et praktisk og gjensidig forpliktende samarbeid mellom Den norske kirke og de syv organisasjonene Det Norske Misjonsselskap, Den Norske Israelmisjon, Normisjon, Areopagos, Misjonsalliansen, HimalPartner og Stefanusalliansen. Disse organisasjonene representerer en bredde av norsk misjon i dag og samarbeider med søsterkirker i over 30 land om bl.a. utrusting av kirkelige medarbeidere, diakonalt arbeid, dialogarbeid, forsoningsarbeid og arbeid for forfulgte kristne. De vektlegger også gjensidigheten innenfor den verdensvide kirke og ønsker å bringe våre menigheter i kontakt med lærerike impulser fra våre samarbeidskirker.

Det overordnede målet med SMM er at misjon skal komme hjem til menighetene i tredobbel forstand:

- Menighetene skal gjennom SMM få hjelp til å organisere og integrere sitt globale engasjement for misjon på en overkommelig måte, og få dette engasjementet næret og styrket gjennom ansvarlige avtaler som både beriker og utfordrer hele menigheten.
- Misjonsavtalene er også viktige som plattform for de enkelte menighetslemmers globale og lokale misjonsengasjement gjennom SMM-organisasjonene.
- Menighetene skal gjennom SMM-samarbeidet oppleve en voksende erkjennelse av at å være menighet er å være misjonerende, dvs. «Vitne om Jesus Kristus, i nærvær, handling og ord, lokalt og globalt, sammen med den verdensvide kirke».

Siden Kirkemøtet i 2005 har SMM blitt videreutviklet og har nå bl.a. resultert i at ca. 970 av Den norske kirkes 1 280 menigheter har en eller flere SMM-misjonsavtaler (76 % av menighetene).

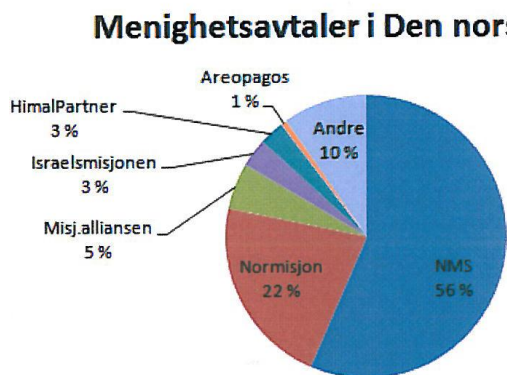
SMM har vært viktig for å alminneliggjøre misjon i menighetene. På bispedømmeplan er

² SMM har egen hjemmeside: <http://www.menighetogmisjon.no/>

det fortsatt SMM-samarbeid med misjonskonsulenter/rådgivere og regionale utvalg i nesten alle bispedømmer.

På nasjonalt plan samles rådet jevnlig med de seks misjonsorganisasjonenes generalsekretærer, direktør i Kirkerådet og Mellomkirkelig råds generalsekretær som faste medlemmer. SMM har nylig vedtatt en ny strategi for de neste årene, og samarbeidet drøftes kontinuerlig i SMMs nasjonale råd.

Økonomisk har misjonsrådgiverne og daglig leder i SMM blitt dekket 50/50 av Den norske kirke og organisasjonene. Bispedømmene har hatt kr 100 000 hver i OVF-midler øremerket dette. Dette beløpet har imidlertid ikke blitt oppjustert i forhold til prisstigning. Det er behov for at bispedømmene oppjusterer sine bidrag for å sikre kontinuiteten i disse stillingene. Menighetene bidro med kr 19,1 mill. i 2010 til SMM-

organisasjonene. 67 % av dette var gjennom misjonsavtaler. Gjennomsnittlig bidrag pr. misjonsavtale var ca. 14 000 kr. i 2010.³

1.4 Annet samarbeid

I tillegg til, eller i stedet for, SMM-avtaler har mange menigheter inngått samarbeidsavtaler med andre organisasjoner. Det er viktig å anerkjenne at det finnes mange flere misjonsorganisasjoner enn dem som er med i SMM, og mange menigheter samarbeider med disse på en utmerket måte. En stor organisasjon som Norsk Luthersk Misjons-sambandet er for eksempel ikke med i SMM. Organisasjoner som Kirkens Nødhjelp, KFUK-M, Strømmestiftelsen og flere andre er viktige for menighetenes internasjonale arbeid.

Mange menigheter støtter også lokalt forankrede enkeltprosjekter. Slikt lokalt engasjement er positivt, men representerer samtidig særskilte utfordringer. De er ofte knyttet til enkeltpersoners engasjement og kontakter i andre land og blir dermed sårbare for personendringer. De kan også mangle forutsigbarhet, langsiktig forpliktelse og tilstrekkelig teologisk og bistandsfaglig forankring. Mange av disse prosjektene har både en evangeliserende og en diakonal komponent. Kvalitetssikring av hvorvidt de lokale enkeltprosjektene er etisk forsvarlig misjon, er svært viktig. Hvis ikke, kan slike prosjekter gjøre mer skade enn gagn for samarbeidspartnerne ute. Det er alltid lurt av menighetene å rådføre seg med erfarne misjons- og bistandsorganisasjoner før en inngår slike enkeltstående prosjektavtaler. Menighetene har et godt redskap til å sikre kvaliteten ved å ta i bruk Oslokoalisjonen for tros- og livssynsfrihets *Recommended Ground Rules for Missionary Activities* (beskrives nærmere i del 4).

³ Stefanusalliansen ble med i SMM i 2012 og er derfor ikke med i denne oversikten.

Samtidig er det en utfordring for de etablerte misjonsorganisasjonene å skape nærhet og eierskap til prosjektene i menighetene. Ofte dreier dette seg om å få kontakt og informasjon til fungere på en god måte. Informasjonsrutiner og kontaktpersoner både i organisasjonene og i menighetene blir her helt avgjørende. En måte å sikre større nærhet på er å inngå vennsksapsrelasjoner med menigheter i andre land. Noen av disse er en utvidelse av samarbeid som har oppstått gjennom misjonsprosjekt. Kjernen i vennsksapsarbeidet er gjensidig og likeverdig utveksling, gjennom post og kanskje over internett, og gjennom besøk. Gjennom personlig kontakt med mennesker i andre deler av verden skapes forståelse og respekt. Kjennskapet til andres levevis øker, og mange får hjelp til å sette et kritisk blikk på vår egen kultur. Mange steder inngår menighetens kontakt i et større lokalt samarbeid, der skolen holder kontakt med en skole, kommunen med vennskspskommunen, idrettslaget med idrettsgrupper på vennskspsstedet og så videre. Vennskspsmenigheter er et stort tema i seg selv som ikke utdypes i denne KM-saken, men som absolutt er en viktig del av menighetenes arbeid med misjon og globalt kirkesamarbeid. Slike vennskspsrelasjoner finnes både på bispedømmeplan og lokalt.⁴

1.5 Søsterkirker

På nasjonalt nivå har Den norske kirke inngått samarbeidsavtaler med tre kirker:

- Den evangelisk lutherske kirke i Brasil (IECLB)
- Den evangelisk lutherske kirke i det sørlige Afrika (ELCSA)
- Den evangelisk lutherske kirken i Jordan og Det hellige land (ELCJHL)

De to første kirkene har bakgrunn i arbeidet til bl.a. Det Norske Misjonsselskap og Kirkens Nødhjelp. I Sør-Afrika har vi også en lang historie i forhold til ELCSA gjennom Mellomkirkelig råds og Kirkens Nødhjelps solidaritetsarbeid i kampen mot apartheid. For begge disse kirkene gjelder det at de nasjonale avtalene med Den norske kirke må sees som uttrykk for et ønske om å videreføre misjonsarbeidet til å bli et samarbeid mellom selvstendige og likeverdige kirker.

Samarbeidet med ELCJHL har sammenheng med Den norske kirkes engasjement i Midtøsten og samarbeidet med Det lutherske verdensforbund i regionen. Mellomkirkelig råd ivaretar kontakten med disse tre kirkene på nasjonalt plan, og de har alle fått noe økonomiske støtte gjennom OVF-midler i størrelsesordenen kr 250 000 pr. kirke pr. år. Pr. i dag støttes diakonalt utdanningsarbeid i Brasil, ledertrening i Sør-Afrika og et kvinneprosjekt i Midtøsten. Flere bispedømmer og menigheter har opprettet kontakt med disse søsterkirkene i rammen av de nasjonale kirkeavtalene. Mellomkirkelig råd vedtok i november 2011 å igangsette en evaluering av samarbeidet med søsterkirkene. En problemstilling vil være om man i større grad bør stimulere bispedømmer og menigheter til å samarbeide med og inngå misjonsavtaler med disse tre kirkene for å fylle de nasjonale samarbeidsavtalene med konkret innhold.

⁴ Den norske kirkes nord-sør-informasjon (KUI) har i samarbeid med SMM utgitt et nytt hefte *DU VERDEN!* - et veiledningshefte for vennskspsamarbeid i menigheter. Det kan lastes ned: http://www.kui.no/doc//vennskspsamarbeid/Vennskspsamarbeid_TRYKK.pdf

Del 2 Misjon i en verden i endring

2.1 Endringer i det globale kirkelige landskap

Det har i de siste årene skjedd en dramatisk endring hvor det kristne tyngdepunktet i verden har forskjøvet seg fra nord og vest til sør og øst. Tre fjerdedeler av verdens kristne befinner seg nå i det såkalt globale sør (Asia, Afrika og Sør-Amerika). Dette utfordrer våre tradisjonelle forestillinger om kristendom som vestlig kultur. Under Edinburgh-markeringen i 2010 ble det tydeliggjort at den globale kirke står sammen om misjonsoppdraget. Det tradisjonelle mønsteret hvor kun kirker i Vesten sender ut misjonærer til andre deler av verden, er for lengst historie. I dag drives misjon i alle himmelretninger med den globale kirke som aktør: «From everywhere to everyone». Dette gjør at de tradisjonelle innvendingene om at misjon kun er vestlig kulturimperialisme, ikke lenger er relevante. Et helt konkret eksempel på dette er misjonærparet Maicon og Carolina Steuernagel som er sendt til oss fra vår lutherske samarbeidskirke i Brasil (IECLB). De arbeider nå med bl.a. trosopplæring i Drøbak menighet foruten et engasjement i Oslo International Church og NMS.

Alle våre menigheter merker den økende globaliseringen. Lokalsamfunnene består nå av mennesker med ulik kulturell og religiøs bakgrunn, og de elektroniske mediene bringer daglig hele verden inn i vår hverdag. *Aftenpostens* førstesideoppslag 1. feb. 2011 handlet om at fire av ti aktive kristne i Oslo har innvandrerbakgrunn, og at det hver uke gjennomføres gudstjenester på 35 språk. Dette synliggjør at også kirkene i Norge tilhører et globalt kirkefelleskap – ikke bare ved å være del av kirken «der ute», men ved at dens representanter nå bor midt i blant oss her hjemme. Mange menigheter opplever det som en berikelse å ha fått nye kristne innvandrere, samtidig som det reises en rekke nye problemstillinger om hvorvidt og hvorledes kristne innvandrere skal integreres i våre etablerte norske menigheter. Dette utfordrer også vårt nasjonale økumeniske samarbeid. Dette var tema da Kirkemøtet i 2008 behandlet saken [Kristne innvandrere og menighetene i Norge](#) (KM 07/09).

Hva betyr det faktum at de fleste kristne i dag bor utenfor Vesten, og at kirken nå vokser mest i Afrika og Asia, for vår tradisjonelle oppfatning av misjon som sendelse fra «oss» til «dem»? Hvorledes påvirker misjonsforståelsen i kirker og misjonsorganisasjoner i andre deler av verden vår teologi og praksis? Hva kan vi - som kirke i et av verdens rikeste og mest demokratiske land - lære av trossøsken som lever under helt andre forhold, om hva det vil si å være Kristi etterfølger?

2.2 Økumenisk tilnærming og nye spenninger

De siste tiårene har det internasjonale økumeniske landskapet gjennomgått store endringer, og denne tendensen er bare forsterket de siste årene. De historiske kirkenes monopol er borte, og kirkesamfunnene organisert gjennom Kirkenes Verdensråd representerer i dag mellom en fjerdedel og en tredjedel av verdens kristne. De historiske folkekirkenes posisjon er betydelig svekket, særlig i Vest-Europa, mens det skjer religiøse vekkelser i andre deler av Europa etter kommunismens fall. Samtidig er det en

økende forståelse for religionenes rolle som verdiformidlere, endrings- og påvirknings-agenter.

Evangelikale og pentekostale bevegelser har opplevd en sterk vekst i deler av verden. Det er et stort mangfold i disse gruppene, og de spiller derfor en tvetydig rolle. Noen steder fungerer de frigjørende for undertrykte grupper, andre steder har de vært med på å hemme kristnes oppgjør med autoritære regimer. Noen av disse gruppene er positive til samarbeid med etablerte kirker og søker for eksempel medlemskap i Kirkenes Verdensråd. Men enkelte evangeliseringsgrupper opererer løsrevet og delvis i motsetning til de etablerte kirkene. Når slike grupper er finansiert av konservative kristne amerikanere og opererer i muslimsk-dominerte land, kan det skape problemer for de historiske kirkene. Dette har man erfart, for eksempel i Irak og i andre land i Midtøsten. Det er viktig at menigheter i Den norske kirke som støtter slike grupper og evangeliseringskampanjer, er klar over forholdene i det landet de opererer i, og hvilke konsekvenser aktivitetene får for dem som allerede er kristne der.

Det foregår nå en tilnærming mellom den økumeniske bevegelse, representert ved Kirkens Verdensråd, og den evangelikale bevegelse. Det kom ikke minst til uttrykk gjennom fellesmarkeringer av Edinburgh 2010. Men forestillinger som har bakgrunn i den historiske motsetningen mellom kirkeøkumenikk og allianseøkumenikk, er fortsatt levende i vår kirke. Men de bør oppdateres og realitetsorienteres. For vi ser nå at det sosialetiske anliggende som lenge har vært et kjennetegn ved den økumeniske bevegelse, langt på vei blir fanget opp og tatt på alvor av evangelikale bevegelser. Samtidig er temaer som misjon og evangelisering kommet tilbake med styrke i de historiske kirkene og i KV.

Det er opprettet løpende kontakt mellom Kirkenes Verdensråd og World Evangelical Alliance og begge samarbeider med Den romersk-katolske kirken. Det faktum at KVs nye generalsekretær, Olav Fykse Tveit, holdt en av åpningstalene ved den tredje Lausanne-konferansen i Cape Town 2010, og at lederen for World Evangelical Alliance deltok med en hilsen på KVs siste sentralkomitémøte i februar 2011, er konkrete tegn på denne tilnærmingen.

Et annet trekk er nye motsetninger som utfordrer kirkens enhetsarbeid. De er knyttet til sosialetiske spørsmål, i særlig grad samlivsetikk. Men disse motsetningene finnes kanskje mer innenfor de enkelte kirker enn mellom ulike konfesjoner. Dette utfordrer også relasjonene til norsk misjons samarbeidskirker. Men det er viktig å være klar over at det - i likhet med i vår kirke – også foregår *interne* debatter om samlivsetikk i våre samarbeidskirker, for eksempel i Afrika.

2.3 Er misjon intoleranse i et pluralistisk samfunn?

De senere år ser vi tydeligere at den flerreligiøse konteksten misjonen forholder seg til, ikke bare finnes i tradisjonelle misjonsland, men også i Europa og vårt eget land. Den norske kirke reformeres og folkekirkebegrepet utfordres når nye relasjoner mellom stat og kirke utmeisles. Alt dette aktualiserer sammenhengene mellom misjon, vår identitet som folkekirke og majoritetsreligion, religionsdialog og menneskerettigheter. De senere

årene har det vært et økende fokus på hvorledes misjon kan drives på en respektfull måte som ivaretar religionsfriheten. Siden Kirkemøtet i 2005 er det kommet flere relevante uttalelser og retningslinjer for «etisk misjon». Disse kommer vi tilbake til i del 4.

2.4 Luthersk misjonsforståelse - LVF

Den norske kirke tilhører et verdensvidt luthersk kirkefellesskap gjennom medlemskapet i Det lutherske verdensforbund (LVF) som representerer ca.70 millioner lutheranere over store deler av verden. Misjonsorganisasjonene har en lang tradisjon for et nært samarbeid med LVF, også fordi mange av de samarbeidende kirkene ute er medlemmer i LVF.

Disse organisasjonene er invitert til å delta i Den norske nasjonalkomiteen for LVF sammen med Den Evangelisk Lutherske Frikirke som også er LVF-medlem, og Kirkens Nødhjelp som er en av LVFs viktigste samarbeidspartnere i Norge. Det er fint om SMM-organisasjonene kan bidra til å styrke LVF-tilknytningen hos sine samarbeidskirker ute.

En rød tråd i LVFs misjonstenkning er sammenhengen mellom misjon og diakoni. Dette tydeliggjøres gjennom tre nøkkelbegreper:

- Forvandling (transformation)
- Forsoning (reconciliation)
- Myndiggjøring (empowerment)

Både misjonsdokumentet *Mission in Context* og diakonidokument *Diakonia in Context*, som begge nå er oversatt til norsk, er bygd opp omkring disse tre begrepene.

Misjon er tydelig i LVFs strategi for årene 2012 og fram til reformasjonsmarkeringen i 2017. LVFs overordnede visjon er: «Liberated by God's grace, a communion in Christ living and working together for a just, peaceful, and reconciled world. »

Strategiplanen tydeliggjør misjonsforståelsen i LVF:

Mission is taken to mean participation in God's mission and holistic mission as encompassing proclamation and service (diakonia) and advocacy.

(. . .) Mission as proclamation in each Christian telling and interpreting the Good News and God's love in their context as a way to discover God's saving action and meaningful presence in the world.

Member churches understand that being evangelical is to proclaim and share the Gospel.

Mission as service highlights the diaconal dimension of a faith active in love, working for the empowerment and liberation of people who are marginalized and in need.

Mission as advocacy for justice denotes the church's action for public arena affirming the dignity of human life and promoting justice in the economic, social,

and ecological spheres. Advocacy for justice, besides diakonia, must also belong to preaching and teaching – as seen in Jesus' message and ministry.

There is increased common understanding across the communion of holistic mission as encompassing proclamation, diakonia, and advocacy.⁵

Denne forståelsen av misjon og diakoni er lett å kjenne igjen både i Kirkemøtets misjonsvedtak fra 2005 og i Plan for diakoni i Den norske kirke. En helhetlig (holistisk) misjonsforståelse innebærer at menigheten i sitt vesen er en misjonerende menighet. Samtidig understrekes den nære og nødvendige sammenhengen mellom misjon - forstått som evangelisering - og diakoni. Begge deler hører med til kirkens misjonsoppdrag.

Det som er utfordringen for Kirkemøtet nå, er hvorledes vi rotfester en slik misjonsforståelse i våre lokale menigheter.

2.5 Edinburgh 2010

Bak den internasjonale markeringen *Edinburgh 2010* stod et råd med deltakelse fra så å si alle kristne tradisjoner og konfesjoner. Kirkens Verdensråd spilte en sentral rolle, sammen med den evangelikale bevegelse. Hundreårsmarkeringen ble en anledning til å trekke opp nye linjer for misjon og økumenikk i det 21. århundre, og denne gangen avspeilte representasjonen fra kristne i sør at tyngdepunktet i den globale kirke har flyttet seg siden 1910. Det har vært konferanser og studieprosesser i flere land i tillegg til hovedmarkeringen i Edinburgh. Her var det begrenset deltakelse. Fra norsk side deltok biskop Ole Christian Kvarme. Møtet vedtok uttalelsen *A Common Call*.

Lausannebevegelsen arrangerte i tillegg en stor konferanse, Lausanne III, i Cape Town i Sør-Afrika med over 4 000 delegater fra ca. 200 land. Her deltok en stor delegasjon av norske kirke- og misjonsledere, organisert av Norsk Råd for Misjon og Evangelisering (NORME). Dette møtet resulterte i *The Cape Town Commitment*. Begge dokumentene er vedlagt i norsk oversettelse.⁶

Feiringene av hundreårsjubileet for misjonsmøtet i Edinburgh ga anledning til en kritisk og begeistret markering av kirkens globale karakter. Feiringen hadde flere elementer:

- Glede over at den globale kirke står sammen om misjonsoppdraget. Det er en økende erkjennelse og bevissthet om at lokale menigheter alltid er en del av den globale kirke.
- Takknemlighet for evangeliet som en gave som kom til oss utenfra, og over at noen bar budskapet til våre breddegrader.

⁵ LVFs strategi kan lastes ned fra <http://www.lutheranworld.org/lwf/>

⁶ Kvarme har oppsummert Edinburgh-konferansen i *Epokeskifte i misjonen: Edinburgh 2010*, art. i *Luthersk Kirketidende* 15/2010.

Norsk oppsummering av Cape Town-konferansen finnes i R. Ekenes, T. Engelsviken, K. Jørgensen og Rolf Kjøde (red): *Misjon til forandring – refleksjoner og visjoner fra Lausanne III*, Hermon, 2011.

- Fortsatt utfordring til å dele evangeliet som godt nytt med mennesker over hele verden, og utfordring til enkeltmennesker og menigheter om å være redskaper i den prosessen.
På den andre siden ble også tvetydigheten i misjonsvirksomheten påpekt. Også her, som i all menneskelig aktivitet, blandes motiver og rett og urett:
 - Misjon har gjennom sin historie blitt fristet til å inngå kompromisser og samarbeid med makthavere, med den fare for undertrykkelse og urett som ligger i det.
 - Sensitiviteten for andres kulturelle ytringer har ofte vært mangelfull.
 - Misjon og makt kan på samme måte som kirke og makt koples sammen på en etisk problematisk måte, og det har skjedd en rekke ganger.

Edinburgh 2010 har bidratt til å sette misjon på dagsordenen. Men mer enn det: Den satte ikke misjon på dagsordenen som en ekstern handling utført av noen andre, men som en del av selve kjernevirksomheten vi som kirke står midt oppe i.

2.6 Den norske Edinburgh-markeringen

Den norske markeringen søkte å la linjene fra den evangelikale og økumeniske bevegelse løpe sammen i en felles konferanse *Misjon til forandring* i Storsalen i Oslo. Bak arrangementet sto Norges Kristne Råd, NORME, SMM, Areopagos, Egede Instituttet og Mellomkirkelig råd. Konferansen var fulltegnet med nærmere 300 delegater som representerte et meget bredt spekter av kirker og organisasjoner.

Hovedfokuset var en evaluering av norsk misjon og kirkens rolle i denne. Til dette hadde man invitert et team av misjonsforskere og praktikere fra våre samarbeidskirker i sør, det såkalte *sør-teamet*.⁷ Tanken bak denne evalueringen var å snu perspektivet: I 1910 var det fra Vesten til resten, og så å si ingen fra Afrika, Asia og Latin-Amerika var representert på Edinburgh-konferansen. I dag er det nettopp i disse områdene at kirkene vokser, og hvor tre fjerdedeler av verdens kristenhet befinner seg. Derfor ønsket man å lytte til hva disse hadde å si, for sammen å nå dypere ned og videre ut. En del opplevde at det ble for mye fokus på norsk kirkeliv i stedet for på misjonsarbeidet ute. Samtidig bør kanskje det faktum at sør-teamet valgte denne vektleggingen, få oss til å reflektere litt over sammenhengen mellom kirke og misjon i vår nye globale situasjon. Teamet rettet fokus nettopp mot en integrert relasjon mellom kirke og misjon. Rapporten fra konferansen er vedlagt.

I tillegg til denne konferansen har utvalget for Edinburgh-markeringen i Norge også bidratt med en studie hvor unge misjonsteologer reflekterer over misjon i vår tid.⁸

⁷ Hovedfokus for den hjemlige feiringen var en sør-evaluering av misjon og kirkens rolle i misjon i Norge. Vi inviterte et team fra sør til å begynne en prosess for en slik evaluering. Dette teamet var satt sammen av personer som kjenner vår situasjon, og har bred erfaring innen misjon. Teamet hadde økumenisk bredde med representanter fra pinsebevegelsen, luthersk tradisjon og den ortodokse kirke, og omfattet personer fra Madagaskar (Dr. Peri Rasolondraibe), Hong Kong (Biskop Nicholas Tai), Korea (Dr. Julie Ma) og Hellas (Dr. Anastasia Fasiliado).

⁸ 11 unge misjonsteologer bidrar med artikler til en antologi som utgis i den internasjonale Edinburgh 2010-serien i 2011.

2.7 Gammelt oppdrag i ny tid – hvordan kommunisere misjon i dag?

Mange har fortsatt lett for å tenke at Vesten er den kristne del av verden, og mye foreldet tenkning om misjon som enveiskommunikasjon fra «oss» til «dem der ute» henger igjen. Misjon forbindes også med kulturimperialisme og paternalisme, noe som fører til at begrepet «misjon» får en negativ klang som virker hemmende på misjonsengasjementet. Ikke minst ser vi slike holdninger hos en del medlemmer i vår kirke som selv står litt på avstand fra den misjonsvirksomheten som menigheten er engasjert i. Mer kunnskap om og kjennskap til hvorledes misjonsoppdraget faktisk forvaltes i Den norske kirke i vår tid, kan forhåpentligvis fjerne enkeltes fordommer og forlegenhet i møte med misjon. Vi trenger å legge et nytt innhold i det gamle begrepet «misjon» og å kommuniserer tydelig og riktig, både i ord og gjerning, hva misjon faktisk handler om i dag.

Misjon i kirken dør ut i løpet av en generasjon om ikke kirkens ungdom engasjeres i misjon. Derfor er det også helt essensielt at ungdom får forme hvorledes vi kommuniserer om misjon i menighetene, og hvorledes misjonsoppdraget skal videreføres av nye generasjoner. Ungdommens kirkemøte sa det slik:

Vi er alle sendt av Gud og vi lever i Guds nåde med våre feil og mangler. Slik vi er, kan vi være med å dele Guds budskap. Troen på Jesus Kristus uttrykkes forskjellig. Uansett trosuttrykk må misjon forankres i vår spiritualitet og åndelighet. Hvis det ikke skjer blir misjon noe ”ytre”, noe som ligger utenfor den enkelte. Konsekvensen av dette er at misjon enten oppfattes som en ”sak” vi kan velge å forholde oss til, eller at misjon oppfattes som en ”plikt” noe vi egentlig ”burde engasjere oss i.” Det første ender opp med at misjon bare blir for de spesielt interesserte. Det andre ender opp i lammelse og dårlig samvittighet. Begge deler er ødeleggende. Spiritualitet og misjon må med andre ord holdes sammen.

(UKM-vedtak sak 3/2010)

Når evangeliet skal formidles videre, må hele mennesket tas i bruk: Ordet forkynnes på så mange måter, ikke bare som tradisjonell skrift og tale, men i billedkunst, musikk, dans, teater, film, sosiale medier m.m. Spiritualitet, frihet og kreativitet i uttrykksformer må tas i bruk for å kommunisere hva misjon dreier seg om i dagens verden. Erfaringer med religionsdialog og samtaler og samvirke på tvers av kulturer gir oss kommunikasjons-erfaringer som kan tas i bruk også når vi formidler vår tro til andre. UKM viser at kirkens ungdom er klar til å bringe misjonsoppdraget videre, men de peker også på sin selvsagte rett til å være med på å utforme hvorledes oppdraget skal forvaltes.

Trosopplæringsreformen og kirkens satsing på kultur åpner for nytenkning i menighetens misjonsengasjement. SMM-organisasjonene driver i samarbeid med lokalmenighetene allerede et mangfoldig arbeid i menighetene. Utfordringen er å gjøre dette mer allment kjent, slik at gamle forestillinger og fordommer om at misjonsengasjementet er gammeldags og stivnet, kan avkrefte. Som UKM sier ”Misjon er å dele evangeliet med andre mennesker på de måter vi kan”. Mange kan mye - om de slippes til i menighetene.

Ungdom er viktige ressurser til hvorledes misjonsoppdraget kan kommuniseres til dagens unge og til neste generasjon. De kjenner språk- og uttrykksformer som fungerer i dagens

ungdomsmiljøer, og som kan tenne nye for misjon. Derfor er det avgjørende viktig at misjon ikke bare er et tema i trosopplæringen, men at ungdommens misjonsengasjement får utfolde seg også i gudstjenestelivet, diakoniarbeidet og menighetens kulturliv. Mange unge er engasjert i solidaritetsarbeid, miljøspørsmål og politikk, og de har opplevd andre kulturer bl.a. gjennom reiser og utenlandsstudier. Mange tilbringer store deler av dagen på nett – med hele verden. Den kompetansen de opparbeider seg gjennom dette, er en svært viktig ressurs i menighetens misjonsarbeid. Ungdommen må få være med å legge premisser for menighetenes misjonsforståelse og engasjement. Deres evne til å stille nye spørsmål til tradisjonell praksis, deres pågangsmot og kreativitet må få utfolde seg om misjonsoppdraget ikke skal stanse opp med den generasjonen som nå nærmer seg alderdommen.

Del 3 Nyere misjonsteologi og praksis utfordrer Den norske kirke

Alle nevnte forhold har ført til endringer i internasjonal misjonsteologi, noe som gir Den norske kirke nye utfordringer. De fleste av disse er ikke nye i den forstand at de ikke var merkbare også da Kirkemøtet sist drøftet misjon i 2005, og mye av det som beskrives under finnes allerede i KM-saken fra 2005. Men det som har skjedd siden den gang, er at enkelte utviklingstrekk er blitt sterkere og således tydeligere. Noen bruker begrepet «paradigmeskifte» om det som har skjedd i internasjonal misjon de senere tiår.⁹

Kort sagt, som vi alt har nevnt flere ganger, dreier dette seg om at misjon tidligere stort sett ble betraktet som vestlige misjonsorganisasjoners virksomhet i andre deler i verden. I dag ser vi en dypere erkjennelse av at misjon er hele den globale kirkes felles oppdrag, og at misjon er en *dimensjon* ved kirkens virksomhet. Misjon er ikke bare konkrete aktiviteter, men handler om hva det vil si å være en kirke som har fått i oppdrag å forvalte og videreformidle evangeliet i ord og handling lokalt og globalt. Vi skal nå utdype noe mer enkelte trekk ved denne misjonsforståelsen.

3.1 Guds misjon - *Missio Dei*

Begrepet *Missio Dei* ble løftet fram så tidlig som på konferansen til Det internasjonale misjonsråd i 1952 i Willingen, Tyskland. Vi skal ikke gå inn på alle sidene ved tenkningen her, men ta med oss poenget at misjon først og sist er den treenige Guds prosjekt, og ikke menneskers. *Cape Town Commitment* starter også med å presisere at misjon har sitt utgangspunkt i Gud og hans kjærlighet:

Vi elsker fordi Gud elsket oss først. Guds misjon strømmer ut fra Guds kjærlighet.
Guds folks misjon strømmer ut fra vår kjærlighet til Gud og til alt Gud elsker.
(CTC, del I 1.)

Gud sendte sin Sønn, og den korsfestede og oppstandne sendte så sine disipler idet han gav dem Den hellige ånd (jfr. Joh 20,21-22). På denne måten fikk kirken et globalt oppdrag hvor målet er Guds rike. Fra en side sett er dette selvfølgelig, men på den annen side er dette perspektivet både frigjørende og nødvendig for å sette saken i rett

⁹ David J. Bosch, 1991, *Transforming Mission 1991*, Orbis Books: Denne boka er et sentralt bidrag til å forstå dette paradigmeskiftet.

perspektiv. Det faktum at det dreier seg om *Guds* misjon og ikke vår, er bl.a. viktig for ikke å forveksle sann kristen misjon med kulturimperialisme. Alle kulturer og mennesker står på lik linje under vår felles Skaper og Frelser. Alle kulturer har både «gudvillede» elementer og sider som trenger Guds korleksjon (jfr. 1 Mos 1,26, Rom 3,9ff og 10,12.) På bakgrunn av dette og ut ifra dagens situasjon hvor kristne fellesskap finnes i så å si hele verden, blir misjon naturlig et felles oppdrag for hele den verdensvide kirke - ikke «fra Vesten til resten» men «fra alle steder og til alle».

Som troens fellesskap er vi kalt til misjon fra alle steder til alle steder. Det er med glede vi hører kallet til å berike hverandre i vårt vitnesbyrd i ord og gjerning - på gater, marker, i kontorer, hjem og skole, idet vi tilbyr forsoning, viser kjærlighet, demonstrerer nåde og taler sant.

(*A Common Call*, pkt.7).

3.2 Holistisk/helhetlig misjon

Misjon står som tidligere nevnt, tydelig på dagsordenen også i de økumeniske organisasjoner, og det er i dag stor enighet om en helhetlig eller holistisk misjonsforståelse. Misjon handler om Guds sendelse til verden. Guds sendelse var nettopp Ordet som ble kjødt. Gud kom til oss ikke bare som ord, men som et helt menneske i kjøtt og blod. På samme måte sendes vi som kirke til verden både med Guds livgivende ord gjennom forkynnelse og med praktisk nestekjærlighet gjennom diakoni. Disse to sidene ved Guds misjon må ikke spilles ut mot hverandre, men snarere understøtte og bekrefte hverandre som to sider av samme sak. Denne sammenhengen kommer også tydelig fram i LVF-strategiens misjonsforståelse.

Lausannebevegelsens *Cape Town Commitment* bruker andre ord, men formidler likevel en helhetlig misjonsforståelse. Her brukes ord som «Bygge Kristi fred i vår splittede og falne verden» (II B.), og det presiseres at «Forsoning med Gud kan ikke skilles fra forsoning med hverandre». *Bygge Kristi fred* konkretiseres som bl.a. det å kjempe for og med fattige og undertrykte, mennesker med funksjonshemming, de som lider av hiv/aids, og hele Guds lidende skaperverk. Et annet hovedbegrep er «Å leve ut Kristi kjærlighet blant mennesker med en annen tro».

En slik helhetlig forståelse finner vi også igjen i SMM-organisasjonenes samarbeid med søsterkirker i over 30 land i alle verdensdeler. Her inngår diakonale prosjekter, ledertrening, undervisning, gudstjenestefeiring med mer, i den samme kristne sammenhengen. Skillet mellom forkynnelse og diakoni er på mange måter en vestlig konstruksjon som er fremmed for våre partnere i andre deler av verden.

Helhetlig misjon vil naturlig også inkludere hele Guds skaperverk slik det sies i fellesuttalelsen fra Edinburgh 2010:

Vi kjenner Helligånden som blåser over verden hvor han vil, som gjenoppretter broen til skapelsen og som bringer autentisk liv. Han kaller oss til å bli et medlidende og helende fellesskap hvor unge aktivt deltar i misjon og hvor kvinner og menn deler makt og ansvar likt, hvor det er en ny brann for rettferdighet, fred og for

beskyttelse av miljøet, og hvor en fornyet liturgi gjenspeiler skaperens og skapelsens skjønnhet,

(*A Common Call*, pkt. 3).

Til grunn for alt dette ligger en sammenfattet forståelse av Bibelens budskap som det vil bli for omfattende å utlegge her. Et godt eksempel på helhetlig misjon er imidlertid Jesu programord for sin gjerning i Lukas 4,18-19:

Herrens Ånd er over meg
for han har salvet meg
til å forkynne et gledesbudskap for fattige.
Han har sendt meg
for å kunngjøre at fanger skal få frihet
og blinde få synet igjen,
for å sette undertrykte fri
og rope ut et nådens år for Herren.

3.3. Enhet i Guds misjon – misjon og økumenikk

Vi utfordres til å by hverandre velkommen i all vår forskjellighet, til å bekrefte at vi i dåpen blir gjort til lemmer på Kristi ene legeme, og til å erkjenne vårt behov for gjensidighet, partnerskap, samarbeid og til å skape nettverk i misjon slik at verden kan komme til tro

(*A Common Call*, pkt. 8) jfr. 1 Kor 12,12ff.

Generalsekretær i KV, Olav Fykse Tveit, sa i sin hilsen ved åpningen av Lausanne III i Cape Town: «The needs of the world is too big for a divided church. » Med dette inviterte han de evangelikale til et tettere samarbeid med den økumeniske bevegelsen, og den gode mottakelsen hans tale fikk, er et tegn på positive tilnærminger. *Cape Town Commitment* understreket samme poeng som Fykse Tveit, men med litt andre ord: «En splittet kirke har intet budskap til en splittet verden. » Mens «når vi lever i enhet og samarbeider i partnerskap, demonstrerer vi korsets overnaturlige, motkulturelle kraft». (*Cape Town Commitment*, II F, jfr. 1 Kor.12,24-27). Enhetens grunnlag uttrykkes i Det nye testamente ved at Kristus på korset forener hedninger og jøder (jfr. Ef 2,12ff og Gal 3,28). Oppsummert kan vi slå fast at det nå er stor grad av enighet om at misjon er den globale kirkes felles oppdrag.

Også her hjemme ble norsk kirke og misjon utfordret av sørteamet til å arbeide for større enhet. Sør-teamet minnet oss om Joh 17,21: «Må de alle være ett, slik du, Far, er i meg og jeg i deg. Slik skal også de være i oss, for at verden skal tro at du har sendt meg.» Teamet merket seg det flotte mangfoldet av kristne kirker og organisasjoner i Norge, men også potensialet for mer samarbeid og samordning i stedet for konkurranse. De fremhevet også nødvendigheten av å lære fra andre kristne grupper/kirker og deres misjonsengasjement. «Å dele er ikke bare å gi, men også å motta», er en holdning som har blitt gjentatt fra mange hold.

En av de viktigste og mest konkrete utfordringene sørteamet gav til misjonsorganisasjonene, var at indirekkelig splittelse og mangel på samarbeid og koordinering tas med til samarbeidslandene. Dette er noe både kirken og organisasjonene bør merke seg, også sett i lys av arbeidet med KM-saken *Å være evangelisk-luthersk kirke i dag*. I hvilken grad bør det for eksempel være et mål å starte eller opprettholde egne lutherske menigheter der det allerede eksisterer andre kirker?

Det er også bred enighet internasjonalt, både evangelikale og økumeniske sammenhenger, om at kirken må holde fram «the uniqueness of Christ» - Kristi enestående rolle. Det vil imidlertid være noe ulike oppfatninger om hvor absolutt man skal forstå «the uniqueness of Christ». Noen vil hevde at det ikke kan finnes noen annen frelsesvei uansett. Andre vil holde muligheten åpen for at Gud i sin allmakt også kan ha andre veier til seg. Det vil likevel være betydelig enighet om at den eneste veien til Gud vi som *kirke* kan peke på, er Kristus.¹⁰ Dette er også på linje med det som står i Mellomkirkelig råds retningslinjer for religionsdialog: «Vi kjenner ingen annen vei til frelse enn Jesus Kristus, men vi kan heller ikke sette grenser for Guds frelsende gjerning.»

3.4 Misjon som forsoning

Kirkemøtet erkjenner at mange mennesker både i Norge og i andre land bærer sår fra deres møte med kirkens misjonsvirksomhet. Kirken har bidratt til å binde mennesker i stedet for å sette dem fri, fratatt dem deres myndighet og selvrespekt og deltatt i undertrykkelse av lokale kulturer. Som del av et skadet skaperverk, lengter vi etter helbredelse, forsoning, rettferdighet og fellesskap. Forsonet med Gud utfordres kirken til å skape forsoning. Dette gjelder både forsoning mellom enkeltmennesker og mellom grupper som bærer på sår. Samenes, kvenenes og taternes historie er en særlig utfordring for kirken. Kirkemøtet støtter samisk kirkelivs arbeid med forholdet mellom evangelium og kultur og oppfordrer til fortsatt arbeid med dette. Kirkemøtet vil oppfordre misjonsorganisasjonene og de læstadianske forsamlingene til å ta del i denne tenkningen og disse erfaringene.

(Utdrag av vedtak i KM-sak 5/05.¹¹.)

Misjon som forsoning var et sentralt tema i KM-saken i 2005, og som nevnt er forsoning også et sentralt begrep i LVFs misjonsteologi. Også under Edinburghmarkeringene, ikke minst på Cape Town-konferansen, var det fokus på misjon som forsoning. Forsoning brukt i sammenheng med misjon er et tvetydig begrep som handler om ulike ting.

- På den ene side handler det om at misjon er forkynnelse av forsoningen i Kristus, det vil si at det handler om frelsesforståelse og relasjonen mellom den treenige Gud, menneskene og skaperverket.

¹⁰ Jfr. uttalelsen fra KVs misjonskonferanse i San Antonio 1989

¹¹ Hele vedtaket finnes på kirken.no

- På den annen side brukes forsoning også om relasjonen mellom misjonærene og de kirker og land de representerer, og de som var (og er) objekter for vestlig misjonsvirksomhet. Her dreier det seg ofte om å lege sår skapt av ulike maktrelasjoner mellom nord og sør, mellom misjonærene og lokale kristne. Dette vikles ofte inn i generelle problemstillinger knyttet til imperialisme og paternalisme. Hos oss er dette også relevant i forbindelse med de sår fornorskningspolitikken skapte i forhold til samer, kvener og tatere.

Her skal vi begrense oss til problemstillinger som ble reist av sør-teamet under Edinburgh-konferansen i Oslo. I forhold til den sammensatte misjonshistorien hevdet teamet fra sør at misjonærene også stod sammen med de kolonialiserte og konfronterte kolonimakten. De mente likevel at negativ bagasje bør løftes fram og bearbejdes, slik at vi kan legge det bak oss og gå videre sammen. Det ble i den forbindelse reist spørsmål ved om «de helliges samfunn», fellesskapet av de troende, også innebærer at vi kan ta del i et ansvar for ugjerninger utført av andre.

Dette handler også om prosesser som fremmer forsoning mellom mennesker av ulik religion, mellom ulike kirkesamfunn og mellom mennesket og skaperverket. Helt konkret utfordret teamet norske kristne til å reflektere over behovet for å ta initiativ til en global forsoningsprosess etter århundrer med slavehandel og rasisme. Sør-teamet utfordret gjennom å påstå at en samlet norsk kirke bør ha ambisjoner om å påvirke den norske stat slik at denne blir en aktør som bidrar til forsoning og tilgivelse for tidligere kolonimaktens overgrep i det globale sør. Teamet minnet oss således om at historiske overgrep mot det globale sør må helbredes og tilgis.

Teamet oppfordret norske misjonsorganisasjoner til å videreutvikle den partnerskaps-tenkningen og praksisen de allerede er i gang med. En av de store utfordringene her er imidlertid hvordan man i praksis får til et gjensidig partnerskap når partnerne fra Vesten fortsatt er de som bevilger hoveddelen av pengene, og som må stå ansvarlig overfor ulike givere. Norsk misjon og kirkesamarbeid står i en mellomposisjon: Vi representerer et senderland fra den bedrestilte del av verden (som også kan identifiseres med Vesten), og samtidig samarbeider vi med kirker i den del av verden som lider under skjevfordelingen. Fordi misjon knytter seg til begge disse sider, trenger vi en refleksjon på hvordan vi forholder oss til den skjevfordelingen som er satt i system.

Den store utfordringen om initiativ i forhold til forsoning reiser mange spørsmål, som berører ulike sammenhenger av bl.a. historisk, politisk og teologisk art. Hvordan kan vi ta sør-teamets utfordring om forsoning på alvor, men samtidig unngå ufruktbar selvbebreidelse og unødvendig tidsbruk på fortidens feil? Utfordringen om forsoning og heling av sår var også et tema da misjon var oppe som hovedsak på KM2005, men da med samene, kvenene og taternes historie særlig i fokus. Kanskje kan noen av erfaringene fra dette arbeidet brukes i denne sammenheng? Samisk kirkeråd har også mye erfaring med forsoningsproblematikk, både gjennom arbeid med relasjonene mellom samer og nordmenn, men også gjennom å være med i internasjonale forsoningsprosjekter knyttet til urfolk og etniske minoriteter i ulike deler av verden.

Det er krevende å arbeide med forsoningsprosesser, også fordi språket er så avgjørende. Forsoning og tilgivelse er dype teologiske begreper som vi ikke skal bruke på en lettvinnt måte.

Ground Rules for Mission Activities kan også leses som et svar på ønske om forsoning. Retningslinjene er laget ut fra erfaringer med misjonsvirksomhet som har begått overgrep og etterlatt seg sår. Det er å håpe at dersom misjon drives ut fra slike etiske retningslinjer, minimaliserer man sjansene for å begå samme feil som misjonen har gjort opp gjennom historien - noen ganger i vanvare og uvitenhet.

3.5 Misjon og diakoni

Sør-teamet gav uttrykk for at norsk misjon har en betydelig historikk med helhetlig misjonsvirksomhet uttrykt i både evangelieproklamasjon og diakoni. Norsk misjon har utviklet en stor grad av forståelse for misjon som partnerskap og har understreket betydningen av felles eierskap lokalt og globalt. Nasjonale kirker har dermed ikke bare representert passive mottakere, men har som oftest selv blitt aktive deltakere i misjon. Vektleggingen av evangeliet som frigjørende og sosialt virkekraftig har fremmet menneskeverd for marginaliserte grupper. Norsk misjon har også i stor grad en integrert forståelse av diakoni som noe som har egenverdi, og ikke bare er et middel for å kunne forkynne evangeliet etc. Diakoni blir sett på som noe mer og dypere enn veldedighet. Diakonens rolle forstås bl.a. som en endringsagent som utfordrer etablerte maktstrukturer og søker endring av menneskers livsvilkår (mottakerbasert og myndiggjørende 'empowering').

Misjon og diakoni må holdes sammen samtidig som spenningen mellom det karitative og det forkynnende ikke opphører. Det er mange overlappende perspektiver i misjon, internasjonal diakoni og religionsdialog. Samarbeidet med innvandrermenighetene og arbeidet med å inkludere nye kristne landsmenn i våre menigheter henger også nøye sammen med vårt misjonsarbeid.

En stor og viktig del av SMM-organisasjonenes arbeid er internasjonal diakoni. Mye av dette er NORAD-finansier og samordnes av Digni (tidl. Bistandsnemnda). Menighetene har et særskilt ansvar for å støtte misjonsorganisasjonenes diakonale arbeid som en integrert del av deres misjonsoppdrag. Misjons- og bistandsprosjekter blir også nevnt i *Plan for diakoni* som en kanal for lokalmenigheters diakonale engasjement internasjonalt. Fasteaksjonen til Kirkens Nødhjelp er også et naturlig og godt redskap for menighetenes internasjonale diakoni.

LVF har lang tradisjon for å reflektere teologisk over sammenhengen mellom misjon og diakoni. Ikke minst har Kjell Nordstokke gjort en banebrytende innsats for å utvikle nyere diakonal tenkning innen LVF. Dokumentene fra LVF *Diakoni i Kontekst* og *Misjon i kontekst* er nyttig ressurser når menigheten skal holde sammen misjon og diakoni, og det er viktig at disse gjøres kjent i menighetene.

Kirkens Nødhjelp er en av vår kirkes viktigste aktør i internasjonal diakoni. Gjennom KN deltar Den norske kirke i et økumenisk samarbeid både her hjemme og ute. KN

samarbeider nært både med KV og LVF og bringer gjennom dette viktige globale og økumeniske impulser både fra og til Den norske kirke. Det samme gjør misjonsorganisasjonene gjennom deres omfattende bistandsarbeid. Diskusjonene om forholdet mellom misjon, bistand og utvikling har pågått i årtier. Nylig initierte utviklingsminister Erik Solheim et prosjekt om denne tematikken. Prosjektet som ledes av Oslosenteret for fred og menneskerettigheter, arrangerte et folkemøte om misjon og utvikling i Stavanger i oktober 2011.

3.6 Kall til etterfølgelse: Disippelskap og spiritualitet

Dersom vårt Kristusvitnesbyrd skal bli troverdig, må våre liv være i samsvar med våre ord. Dette utfordres vi til fra fattigere trossøsken som stiller spørsmål ved norske kristnes materielle levestandard i en verden hvor så mange lider nød. Misjon og disippelskap (vårt liv som kristne) er derfor to sider av samme sak.

Tradisjonelt har det – veldig forenklet og som vi har vært inne på før – vært en tendens til at den økumeniske bevegelse (KV, LVF m.fl.) har hatt en sterk sosialetisk profil, mens allianseøkumenikken har vært mer opptatt av evangelisering. Under Edinburgh 2010 ble en utvikling som har pågått over de senere år, tydeliggjort;

Vi hører Jesu kall til å gjøre alle mennesker til disipler – fattige, rike, marginaliserte, de som er oversett, mektige, uføre, unge og gamle.

(A Common Call, pkt. 7)

Lausanne III konferansen uttalte:

Vi tar til oss hele Bibelens vitnesbyrd når den viser oss Guds vilje både for systemisk økonomisk rettferdighet og for personlig medfølelse, respekt og gavmildhet mot de fattige og trengende. Vi er glade for at denne omfattende bibelske lære er blitt mer integrert i vår misjonsstrategi og praksis, slik det var for den første kristne kirke og apostelen Paulus.

(Cape Town Commitment, pkt. XX). Jfr. 2Kor.9

«Å kalle Kristi kirke tilbake til ydmykhet, integritet og enkelhet».

(Cape Town Commitment, IIE).

Et av temaene som gikk igjen fra begge tradisjoner gjennom hele Edinburgh-markeringen, var integritet: Sammenhengen mellom liv og lære. Det faktum at levde liv i oppriktig Kristus-etterfølgelse er det sterkeste vitnesbyrd. Et annet ord for dette er *disippelskap*. Fokuset på disippelskap er i ferd med å gjenvinnes i kirker verden over. Hvis vi tenker på vår egen trosopplæringsreform, så er det vel nettopp noe av dette vi ønsker å fornye også der, selv om vi bruker andre ord. Begrepet *disippelskap* får fram at kristendom ikke dreier seg om teori, men om en måte å leve på. Dette er ikke noen motsetning til våre lutherske «frelst ved troen og nåden alene», men det formidler et enkelt helhetssyn på det kristne livet. Dette er kanskje et nødvendig korrektiv til vår vestlige, ofte akademiske og intellektuelle tilnærming. Disippelskap handler om å leve, lære og tjene sammen med vår Herre slik de første disiplene gjorde: «Å vandre med Herren».

Med utgangspunkt i integritet utfordret sør-teamet oss særlig på forholdet mellom forbruk og spiritualitet. «Spiritualitet og rikdom er alltid et ulykkelig ekteskap og er en utfordring både til Kina og Norge. Rike norske kirker bør være mer oppmerksomme på verdens behov», lød det usminket fra Nicholas Thai, den lutherske biskopen i Hong Kong.

Sør-teamets hovedpoeng var å utfordre oss til å se sammenhengen mellom spiritualitet og disippelskap. De undret seg om vår materielle rikdom hadde sløvet vår åndelighet slik at vi ikke så hva som var Guds vilje. De understreket at vi alle er kalt til et levende og dynamisk disippelskap; å gjenoppdage fromhetsmønstre som er frigjørende i vår tid og i vår kontekst, med vekt på bønn, disiplin og forvaltning.

Dette utfordrer hele vår norske livsstil. Det aktualiserer også en diskusjon om offerpraksisen i menighetene. Hvor stor andel av menighetens ofringer går til det lokale arbeidet sammenliknet med internasjonal diakoni, søsterkirker og misjonsorganisasjoner? Det er en betydelig utfordring for en folkekirke i et av verdens rikeste land når gjennomsnittlig offergave pr. deltaker på gudstjenestene i 2009 var 21 kr. (Ofringene økte riktignok med 8 % i 2010). Det har samtidig vært en flott økning av antall misjonsavtaler gjennom SMM de senere år. Ca. 950 av landets 1 300 menigheter har en slik avtale. Mange enkeltpersoner gir også betydelige beløp gjennom fast giverordning.

I denne sammenheng er det spennende å se at enkelte menigheter har begynt å øremerke en bestemt prosentandel av menighetens budsjett til misjonsarbeidet. Dette viser at man ser på misjon som nettopp en integrert del av hele menighetens virksomhet, og ikke som noe ekstraordinært. På den annen side er det viktig at menighetens misjonsprosjekt (eller flere) blir en synlig del av menigheten hvor man også fokuserer på den inspirasjon og de perspektiver misjonsprosjektene kan tilføre ulike sider av menighetens liv.

Sør-teamet stilte spørsmål om det kanskje er lettere for minoritetskirker å være en motkultur enn tilfellet er for en majoritetskirke som Den norske kirke. Det gjelder blant annet kallet til å være et korrektiv til forbrukersamfunnet, også via et kontemplativt liv. Men teamet pekte også på kristne motkulturer i den norske historie: Blant annet ble den haugianske bevegelsen trukket frem som en grasrotbevegelse som initierte endring og fornyelse nedenfra. Endringen skyldtes åndelig kraft, ikke makt og innflytelse i menneskelig forstand, ble det sagt.

Del 4: Misjon i en flerkulturell kontekst

4.1 Identitet i et flerkulturelt samfunn

I dag bor de fleste av vår kirkes medlemmer i flerkulturelle lokalsamfunn. Vi har naboer, skole- og studiekamerater, kollegaer og venner som tilhører andre religioner enn den kristne. Vi forholder oss til en globalisert virkelighet både i fritid og utdanning, og mange er svært reisevante og beveger seg i ulike kulturer.

Kirken er ikke alene om å drive misjon, det gjør også andre tros- og livssynssamfunn. Det er helt legitimt å fortelle andre mennesker om ens egen overbevisning så fremt dette skjer i respekt for andres tro. Misjon må sees i sammenheng med religions- og ytringsfriheten. Derfor henger misjonsarbeidet så nært sammen med arbeidet for å sikre disse friheter og å arbeide - ikke bare for forfulgte kristne - men for alle som forfølges for sin tros skyld. Ved å synliggjøre disse sammenhengene kan man imøtegå gamle fordommer om at misjon handler om å påtvinge andre vårt livssyn uten respekt for deres kultur og tro.

Barn og unge møter et RLE-fag på skolen som presenterer alle verdensreligionene på en saklig og likeverdig måte. Skolen setter etiske spørsmål og livssynene inn i en historisk og kulturell sammenheng, men skal ikke påvirke elevenes egne livssynsvalg. Gjennom tros læringsreformen har Stortinget overlatt til det enkelte trossamfunn å fortolke og forkynne for sine medlemmer. Kirken skal gi barn og unge opplæring og hjelp til å tolke og forholde seg til andre religioner. Livstolkning og livsmestring i dag handler ikke minst om å finne sin egen identitet i et mangfold av ulike livssyn. Dette er sentrale tema også i KM-saken *Myndig tru – mangfoldige fellesskap, Kyrkje med aldersgruppa 18-30 år*.

4.2 Misjon og migrasjon

Kirken har vokst ved misjonsarbeid, men like mye gjennom mennesker som har flyttet på seg, og tatt troen med seg da de flyttet. Vi utfordres i vår kirke i dag av migrasjon, på flere måter:

- Behov for respektfull dialog med mennesker av annen tro i vår nærhet, slik at vi både kan snakke sant om hvem vi er og lytte for å lære.
- Behov for å arbeide med integrering av kristne søsken i vårt store fellesskap, og for å finne ordninger som skaper fellesskap, samtidig som det respekterer ulikheter.

«Den første misjonæren var aldri først!» hevdet den svenske misjonsteologen Bengt Sundkler. Dette sa han både som et uttrykk for en teologisk overbevisning, og som et uttrykk for sin erfaring gjennom historiske studier av kristendommens framvekst, særlig i Afrika: Det hadde alltid vært en handelsreisende eller en vandrør som hadde båret med seg sin tro, og praktisert den.

I dagens situasjon spiller migrasjon en stor rolle. Migranter utfordrer den lokale og den globale kirke gjennom sine roller som endringsagenter, som trossøsken – og de utfordrer kirken til etisk og teologisk refleksjon og moralsk handling i møte med etnisk og religiøst mangfold: Ikke minst utfordres de historiske kirkenes nasjonalkirkelige identitet.

Mangelen på kontakt/samarbeid med de mange migrantmenighetene i Norge (særlig i Oslo og de store byene) ble også bemerket av teamet fra sør. De så dette som et potensial til fornyelse hvis de får bidra med sin egenart inn i Den norske kirke. Dette går rett inn i KM-saken fra 2009 om inkludering av innvandrere i våre menigheter og oppfølgingen av denne. Flere migrantmenigheter har i dag en visjon om også å inspirere til fornyelse i menigheter i Norge. Migrantmenigheter søker kontakt og spør etter hjelp til å utruste sine medlemmer til misjon i Norge. Her har vi som majoritetskirke en utfordring. Vi har mye

å lære av andre kirker i Norge, selv om det også er viktig at møtet med migrantmenigheter er preget av kritisk dialog slik at vi gjensidig kan forbedre hverandre.¹²

Selv om misjonsvirksomhet som regel alltid har foregått i flerreligiøse sammenhenger, har økningen i det religiøse og kulturelle mangfoldet i Norge de siste tiårene også ført til at kirken har fått nye perspektiver på sin misjonerende virksomhet. Religionsmøtet på hjemlige marker har for det første ført til en økt bevissthet om at misjon må sees i sammenheng med religionsfrihet og etikk, og for det andre har man erfart et økende engasjement for religionsdialog og sett dette som uttrykk for en misjonal og diakonal identitet. Det er ikke tilfeldig at da Ungdommens Kirkemøte behandlet saken om misjon i 2010, oppfordret de til at «[Misjon] må skje på en respektfull og likeverdig måte. Vi kan være tydelige på eget ståsted uten å presse oss på andre».

4.3 Misjon, etikk og menneskerettigheter

Den norske kirke, særlig ved Bispemøtet og Mellomkirkelig råd, har i en årrekke engasjert seg i menneskerettighetsspørsmål. I 1998 var Mellomkirkelig råd med på å stifte Oslokoalisjonen for tros- og livssynsfrihet, og i 2005 ble Oslokoalisjonens prosjekt *Misjon og menneskerettigheter* startet opp. Prosjektet resulterte i 2009 i dokumentet *Recommended Ground Rules for Missionary Activities* – et dokument som søker å stimulere til etisk refleksjon rundt ulike sider ved misjonsvirksomhet. Prosjektet tar utgangspunkt i at religionsfriheten og ytringsfriheten innebærer en rett til å misjonere og fortelle om sin tro, men at det innenfor disse menneskerettslige rammene er behov for en kontinuerlig etisk diskusjon og vurdering av hvordan misjonsvirksomheten blir utført. Flere misjonsorganisasjoner og Mellomkirkelig råd var sentrale aktører i utarbeidelsen av disse anbefalingene for etisk misjon.

Dokumentet har fått mye oppmerksomhet internasjonalt da det er ett av få slike dokumenter som er interreligiøse og menneskerettighetsbaserte. Både kristne, muslimer, buddhister og ateister erkjenner at de driver misjon, og står sammen om retten til å drive misjon. Spørsmålet er ikke *om* man skal drive misjon, men *hvordan*. At misjon, etikk og trosfrihet må sees i sammenheng, henger ikke bare sammen med at retten til å fortelle om sin tro er en menneskerett, men også med at friheten til å kunne tro på det en vil, innebærer fravær av uetisk misjon som f.eks. manipulering, lokking eller tvang.

I Mellomkirkelig råd og Islamsk Råd Norge sin *Felleserklæringen om trosfrihet og konvertering* fra 2007 heter det bl.a.:

Når vi misjonerer og informerer om vår egen tro, må dette skje innenfor etisk akseptable rammer, det vil si uten noen form for maktbruk eller manipulasjon. Skal trosfriheten ivaretas, er det viktig at all konvertering skjer på fritt grunnlag.
(*Felleserklæringen MKR – IRN, 2007*)

Etisk akseptabel misjon er ikke bare et menneskerettslig anliggende, men også et viktig teologisk anliggende for Den norske kirke og det internasjonale økumeniske fellesskapet. I juni 2011 lanserte Kirkenes Verdensråd, Det pavelige råd for interreligiøs dialog og

¹² Sakspapir og vedtak i KM-sak07/09 [Kristne innvandrere og menighetene i Norge](#) finnes på kirken.no

World Evangelical Alliance et felles dokument: *Christian Witness in a Multi-Religious World, Recommendations for Conduct*. Dokumentet søker, på samme måten som Oslokoalisjonens dokument, å drøfte og stimulere til etisk troverdig misjonsvirksomhet: «Sharing the gospel belongs to the very being of the church. (...) at the same time, it is necessary to do so according to Gospel principles. »

Det er stor bevissthet om menneskerettigheter og etisk misjon i de fleste norske misjonsorganisasjoner i dag. Mange av dem har også utviklet egne retningslinjer for etisk misjon. NORME, som er den største økumeniske paraplyorganisasjonen for norske misjonsorganisasjoner, var for eksempel tidlig ute med egne *Codes of Conduct* og deltok i prosessen med å utarbeide de tverreligiøse *Ground Rules for Missionary Activities*. Like fullt rapporteres det stadig vekk om det som må kunne karakteriseres som uetisk misjon i dag. Dette gjelder særlig i fattige land hvor maktforholdene mellom vestlige misjonærer/organisasjoner og fattige folk blir merkbart asymmetriske. Maktovergrep og brudd på menneskerettigheter og/eller etiske normer går ikke bare ut over dem det misjoneres overfor. En del land som har opplevd etiske overtramp fra misjonærer, har brukt dette som begrunnelse for å innføre antikonverteringsregler og andre restriksjoner på trosfriheten. Selv om slike begrunnelser aldri kan rettferdiggjøre innstramminger på trosfriheten, har misjonsorganisasjoner verden over et ansvar for å utføre sin misjon på en mest mulig redelig og medmenneskelig måte. At misjon som handling er i samsvar med grunnleggende menneskerettigheter som tros- og ytringsfriheten, er viktig å kommunisere til mennesker, media og offentligheter som tidvis synes å ha et foreldet og stereotypet bilde av hva misjon er.

4.4 Forfulgte kristne

Arbeidet med etiske retningslinjer for misjon og engasjementet for forfulgte kristne og forfulgte religiøse minoriteter henger derfor sammen: Begge tar utgangspunkt i at trosfriheten er en grunnleggende menneskerettighet. Trosfriheten innebærer at det er en grunnleggende rettighet å kunne leve ut sin tro offentlig, fortelle om sin tro og forandre tro. Åpen kristen misjonsvirksomhet er i mange land i dag enten forbudt ved lov, eller i praksis nesten umulig. Dette gjelder i en del muslimske land, men også for eksempel i Israel. Forfølelse av religiøse minoriteter er tiltagende i verden i dag, noe som gir grunn til alvorlig bekymring, forsterket engasjement og ettertanke. Kristne utgjør den største gruppen som forfølges på grunn av sin tro i dag, og det er grunn til dyp uro over dette. Det dreier seg om alt fra at kristne utsettes for vold og drap, til ulike former for diskriminering og sjikane.

Arbeidet for trosfrihet og for forfulgte kristne henger naturlig sammen med misjonsoppdraget. Mange menigheter har et stort engasjement for forfulgte kristne og religiøse minoriteter bl.a. gjennom sine forbønner og sine misjonsavtaler. *Søndag for de forfulgte* markeres, og fakkeltog finner sted på ulike steder i landet. Som kirke i et av verdens rikeste land har vi et stort ansvar for å bidra til at kristne trossøsken og andre religiøse minoriteter ikke lider i andre deler av verden. Dette engasjementet må styrkes uten at det fører til anklager eller stigmatisering av religiøse minoriteter i Norge.

Mellomkirkelig råd og Den norske kirke sentralt samarbeider bl.a. med Kirkenes Verdensråd, Det lutherske verdensforbund, søsterkirker og Norges Kristne Råd i arbeidet for å styrke tros- og livssynsfriheten internasjonalt. Men Mellomkirkelig råd samarbeider også med norske myndigheter, Islamsk Råd Norge og andre tros- og livssynssamfunn i Norge, Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn, Oslokoalisjonen for tros- og livssynsfrihet, Amnesty International, Det norske menneskerettighetsfond, misjonsorganisasjonene og andre organisasjoner i dette arbeidet. Rådet arbeider også for å sikre trosfriheten til asylsøkere og konvertitter som søker om opphold på grunn av religiøs forfølgelse. Rådet har også, sammen med Norges Kristne Råd, utarbeidet anbefalinger for dåp av asylsøkere. Alt dette inngår i et større arbeid for tros- og livssynsfriheten, ikke bare når kristne rammes, men også i forhold til andre troende og ulike minoritetsgrupper.

4.5 Misjon og religionsdialog

De siste tiårene (og særlig *det* siste) har man erfart en stor økning i engasjementet for religionsdialog i Den norske kirke. På grasrotnivå erfarer man at stadig flere menigheter engasjerer seg i ulike typer dialoger og praktisk, interreligiøst samarbeid, mens det på regionalt og nasjonalt plan bygges ut en mer og mer profesjonell dialog-struktur med interreligiøse råd, sentra og kontaktgrupper. Kirkelig dialogsenter i Oslo og Areopagos driver et foregangsarbeid på dette området. Mellomkirkelig råd samarbeider nært med Samarbeidsrådet for Tros- og livssynssamfunn, Islamsk Råd Norge og Det Mosaiske Trossamfund.

Man hører av og til at dialog og misjon blir framstilt som to uforenelige størrelser. Det er en gammeldags karikering som både gjør urett mot misjon og dialog. Faktisk er både de økumeniske organisasjonene og de fleste misjonsorganisasjonene opptatt av å vektlegge dialog i dag. Det er ulike misjons- og religionsteologiske syn innen Den norske kirke. Man har fra offisielt kirkelig hold sett verdien av interreligiøs dialog – ikke som motsetning til – men nettopp som del av Guds misjon. I *Hovedprinsipper for Mellomkirkelig råds interreligiøse relasjoner* fra 2008 står det:

Dialog og misjon er ikke praksiser og tilnæringsmåter som gjensidig utelukker hverandre. Dialog er noe vi gjør som misjonerende kirke. I dialogen deler vi vår tro og virkelighetsforståelse. Men religionsdialog er ikke arena for forkynnelse med omvendelse som sikte.

Evangeliet kaller oss til å bli kjent med, omgås og tjene våre naboer. Som misjonerende kirke forstår vi oss som sendt til våre naboer som medmennesker. Flerreligiøse møter er muligheter for alle troende til ærlig å dele vitnesbyrd og lære noe nytt om hverandre, til å klargjøre enigheter og uenigheter og til å oppdage likheter og forskjeller.

Dialog er verken naivisme eller relativisme, men en utfordrende og sannhetssøkende øvelse – slik alle gode samtaler og relasjoner er. I dialogen lærer en nettopp at en må kjenne seg selv og sin egen tro for å lære å kjenne andre. Dialogen blir både et tillitsfullt rom hvor kritikk lettere kan lyttes til, og samtidig et rom hvor man er åpen for å lære noe

av den andre. På den måten blir ikke religionsdialog noe vi som misjonal kirke kun gjør for å bygge gode lokalsamfunn, forebygge konflikter og stimulere sosial, kulturell og politisk integrering, men også noe vi gjør for å lære mer om oss selv og egen tro, og for å bli beriket av andre perspektiver. Religionsdialogen gir dessuten både muligheten og utfordringen til å kommunisere vår tro på en forståelig måte til annerledes troende.

Misjonsorganisasjonene har lang erfaring i å drive dialogarbeid i flerreligiøse sammenhenger i utlandet. Nå som Norge har blitt et flerreligiøst samfunn, og religionsmøtene er vanlige i både by og bygd, kan både misjonsorganisasjoner og misjonærer utgjøre en verdifull kompetanse for menigheter som engasjerer seg i interreligiøs dialog eller interreligiøst, diakonalt samarbeid.

Del 5 Folkekirke og misjon

Vi døpes ikke bare inn i vår lokale menighet eller Den norske kirke, men inn i et verdensvidt fellesskap hvor Jesus Kristus er den som knytter oss sammen. Ungdommens Kirkemøte minte oss om sammenhengen mellom dåp og misjon. Gjennom dåpen blir vi en del av fellesskapet av troende i vår lokale menighet – men også i den globale kirke. Sammen med trossøsken verden over er dåpen også innledningen til et liv i tjeneste og etterfølgelse – og misjon.

Den norske kirke identifiseres som en *misjonerende* folkekirke. Hva betyr det i 2012? Koplingen folkekirke og misjon er både viktig og krevende. Den er viktig fordi dåpen er inngangen til medlemskap i vår folkekirke. Dåpsbefalingen (Matt 28,18-20) som lyder ved døpefonten i landets kirker, er også *misjonsbefaling*. Dåpen og trosopplæring henger derfor nøye sammen. Men *rekkefølge* og *verktøy* er stadig i endring. I vår tid døpes for eksempel stadig flere ungdommer etter en periode med opplæring i forbindelse med konfirmasjonen. Dåpen har noe grensesprengende ved seg. Guds radikale nåde skjenkes gjennom ordene og sakramentene og er det konstituerende for vår lutherske folkekirke. Impulser fra misjonsbevegelsen har utfordret det som kan sees på som et statisk kirkesyn. Misjon er med å beskrive den nødvendige *bevegelsen* i kirken. Kirken kan ikke bare være åpen og inkluderende, men må også være oppsøkende og villig til å gå over grenser. Det er Guds radikale nåde som er startpunktet, og som utfordrer kirken til å møte mennesker på samme radikale måte. Dypest sett er det den treenige Gud som beveger mennesker. Konkret skjer dette gjennom forkynnelse, invitasjon til dåp og nattverd og diakoniens handlinger. Men Ånden blåser dit den vil og virker også grenseoverskridende - utenfor det etablerte og i det etablerte: Som folkekirke tror vi at Ånden skaper tro og tilhørighet gjennom en bevisst tilstedeværelse overalt i landet, og med en tilgjengelighet for alle som ønsker det. Som folkekirke ønsker Den norske kirke å møte mennesker i alle livssituasjoner og delta i lokalsamfunnets liv og hendelser. Som misjonerende folkekirke utfordres hele tiden tendensen til status quo. Evangeliet har en innebygd kraft til å krysse grenser, til å utfordre til tro og etterfølgelse. Derfor er det misjonale aspektet viktig for folkekirken.

Koplingen misjon og folkekirke er krevende, fordi ordene fanger, og konteksten er i stadig forandring. Det er ulike forståelser av disse begrepene innad i kirken. Misjon er

ikke hva det var for et tiår - eller en generasjon siden. Begrepene vi bruker, er med på å tolke innholdet. For mange er misjon fremdeles noe man forbinder med noe konserverende og trangt. Men som vi har sett tidligere, er misjon noe som er i stadig utvikling. Mens tradisjonelle misjonsforeninger sliter i motbakke, gir nye metoder og trender nytt liv til en livsviktig bevegelse i kirken og i verden. Det vi har fått overgitt som kirke, kan vi ikke ha for oss selv, det må deles.

Begrepet *folkekirke* trenger også et kritisk blick og en nytolkning i vår tid. En gradvis løsrivelse fra staten er en radikal forandring i forhold til de tette bånd det tradisjonelt har vært, men utgjør ikke nødvendigvis noen trussel for folkekirken. De siste tiårene har videre stått i globaliseringens tegn. Migrasjon og flerkultur er blitt nye kjennetegn også ved det norske. Å være norsk i dag er slett ikke likelydende med å være lutheraner og lys i huden. I alle kommuner bor mennesker med annen etnisk opprinnelse og religion. Særlig i byene er den flerkulturelle trenden tydelig. Flere migranter fra det globale sør er i dag misjonærer i Norge og utfordrer det etablerte. En stor del av Den norske kirkes medlemmer bor eller reiser stadig vekk til utlandet. Dette er også med på å utfordre begrepet folkekirke. Fra å være ett folk med samme konfesjon, er vi i dag et mangfoldig folk, med ulike konfesjoner, religioner og livssyn. En viss utgave av folkekirketanken som gjør folket og kirken til sammenfallende størrelser, er derfor problematisk. Det frister til en blanding av folk, nasjonalitet og religiøs identitet som ikke stemmer med virkeligheten, og som kan ha skjebnesvangre konsekvenser hvis det blir misbrukt. Den tar heller ikke på alvor kirken som *felleskapet av de troende* (jfr. CA 7). Dåpen setter ikke bare den enkelte inn i en ny relasjon til Gud, men også til andre mennesker.

I dagene etter de tragiske hendelsene 22. juli 2011 så vi igjen hvor viktige kirkene er som en fellesarena for nordmenn i sorg. Svært mange søkte sammen i kirkene, og det var et utstrakt samarbeid og opplevelse av fellesskap også på tvers av religiøse skillelinjer. For kirken var det viktig å finne en god balanse mellom tydelighet på eget ståsted på den ene siden og respekt for annerledes troende på den andre siden. Erfaringene fra 22. juli kan bidra til vår selvkritiske gjennomtenking av hvordan vi i vår retorikk og praksis kopler sammen ordene «folk» og «kirke», «misjon» og «tro», og hvilke bilder vi direkte og indirekte formidler av oss selv og de andre. Misjon som en identitet ved folkekirken kan, rett forstått, motvirke fiendebilder og styrke åpenhet og samtale. Ærlighet og tydelighet om tro og tilhørighet i møte med mennesker kan skape trygghet og åpne opp for et større fellesskap når krisen rammer.

En overveldende mengde av kondolanser og forbønn fra hele verden ble også formidlet gjennom misjons-, vennskaps- og kirke-relasjoner i dagene etter terrorangrepet. I forlengelsen av dette ligger det også et ønske om at vår identitet i større grad kan være knyttet til den globale kirke i stedet for til den norske stat.

Folkekirkens misjonale identitet utfordrer den pågående prosessen med stat-kirke-reformen. Misjonsidentiteten kan hjelpe oss til å være en sunn folkekirke i dagens multikulturelle Norge: En kirke som lar seg utfordre av det flerkulturelle møtet, som er tydelig på sin globale identitet og sitt verdensvide oppdrag, og som inviterer alle til å ta del i dette. Vi trenger en dynamisk misjonsforståelse og en dynamisk folkekirke-

forståelse. Og vi trenger at disse størrelsene i fremtiden kan være koplet sammen og skape synergier. I dette er SMM et tjenlig redskap, og er med på å konkretisere menighetens misjonsansvar. Men Guds misjon er alltid større, og utfordrer hele kirken til å ta ansvar. «Alle har noe å bidra med ved å gi og motta» (jfr. KM i 2005). Dåp er ikke en statisk innlemmelse i folkekirken, men uløselig knyttet til aktiv trosopplæring og misjonsutfordringen. Folkekirkenes åpenhet og unike kontaktflate koplet med den misjonale bevegelses uredde utfordring til tro og disippelskap, er et viktig tospann som vår kirke må stimulere til også i fortsettelsen

Del 6 Misjon og kirkelig reformarbeid – menighetenes misjonsverktøy

6.1 Hvem eier misjonen i menigheten?

Et hovedperspektiv i denne saksutredningen har vært å vise at som følge av et holistisk/helhetlig misjonssyn, må misjon integreres i hele kirkens og alt menighetens arbeid. Misjon er ikke bare en liten sektor for de særskilt interesserte, men et hovedperspektiv ved alt kirken gjør. Misjon er det utadrettede perspektivet som springer ut av at verken evangeliet eller kirken er til for seg selv. Faren ved en så omfattende forståelse av misjon er naturligvis at når alt blir misjon, blir ingenting misjon. Det er derfor viktig å holde fast på at misjon på samme tid både er kirkens hovedoppdrag og et særskilt aspekt ved dette oppdraget; at evangeliet berører nye mennesker og kulturer. Det blir også viktig at menighetene knytter an til helt konkrete misjonsprosjekter slik at dette ikke bare blir fagre ord, men materialiserer seg i forvandlede liv lokalt og globalt.

Kirkens reformarbeid blir ut fra denne forståelsen et uttrykk for dens misjonale identitet: Målet med reformene er dypest sett å kommunisere evangeliet slik at flere mennesker kan bli berørt og ta det til seg som noe som forandrer deres liv. Planene er ment som verktøykasser til menighetenes arbeid med gudstjeneste, trosopplæring, diakoni, kunst og kultur – som alt sammen støtter opp under menighetens misjonsoppdrag. Evangeliet formidles og bringes videre til nye mennesker på mange måter. Lokalt utformede gudstjenester og planer skal hjelpe menighetene til å finne veiene evangeliet kan ta i lokalsamfunnene – og videre ut i verden.

6.2 Gudstjenestereformen

Sendelsen til misjon har sitt sentrum i gudstjenesten. Her møter vi Guds Ord og nåde som utruker oss til misjonsoppdraget og til et liv i tjeneste for vår neste. Fra gudstjenesten går vi ut i hverdagslivet – kalt til tjeneste: «Gå i fred - tjen Herren med glede!» jfr. også muligheten for å forsterke sendelsesaspektet i den nye liturgien ved bruk av for eksempel. Joh 20.21 «Fred være med dere! Som Far har sendt meg sender jeg dere!» eller Joh 15.16 «Dere har ikke utvalgt meg men jeg har utvalgt dere og satt dere til å gå ut å bære frukt, en frukt som varer.»

Samtidig er gudstjenesten i seg selv også misjon. Det er her vi møter evangeliet om frelsen i Kristus. Her møtes også den lokale og den globale kirke – i samme tro og samme oppdrag. Liturgier, forkynnelse, bønner, tekster og salmer fra våre samarbeidskirker bør

tas i bruk i gudstjenesten, både fordi de er med på å utvide vår forståelse, men også fordi de minner oss om det misjonsoppdraget vi deler.

Det er lett å løfte frem misjonsperspektivet i så å si alle ledd i gudstjenesten: bønner, bruk av lysgloben/misjongsgloben, salmer, preken, kunngjøringer (info om menighetens misjonsprosjekt), nattverden (brødet deles) og ikke minst ved bevisstgjøring av sendelsen. Det finnes mye ressursmaterieill til bruk i gudstjenestearbeid/verksted.¹³

Det finnes også flere tilknytningspunkter i den nye liturgien som synliggjør misjon i gudstjenesten. Like etter dåpshandlingen sier liturgen:

Kjære menighet. Gjennom dåpen setter Gud oss inn i sin verdensvide kirke og gir oss del i Jesu kall og oppdrag. La oss stå sammen i vitnesbyrd og tjeneste, inntil dagen kommer da alt det skapte skal bli forløst ved vår frelser, Jesus Kristus.

Dette er en flott bevisstgjøring om sammenhengen mellom dåp og misjon.

6.3 Trosopplæring

For å videreføre misjonsoppdraget til kommende generasjoner er det avgjørende viktig at misjon blir en integrert del av trosopplæringen. Dette er også med på å gi barn og unge den rikdommen som ligger i kontakten med den globale kirke. I den nye planen for trosopplæring, *Gud gir, vi deler* (som for øvrig er en god definisjon på misjon) heter det:

Barn og unge må få mulighet til å ta del i kirkens sendelse til verden ved å se og erfare at kirken og de selv er en del av et globalt fellesskap med et verdensvidt oppdrag.

I trosopplæringen holdes det folkekirkelige og det misjonale sammen. Trosopplæringen springer ut av misjonsbefalingen både i forhold til «å gå ut» (breddeperspektivet) og i disippelgjøring – «lær dem å holde alt det jeg har befalt dere». Men det er et stort ubrukt potensiale i å løfte frem misjon som tema i trosopplæringen. Her vil bruk av SMMs ressurshefter og ikke minst samarbeid med misjonsorganisasjonenes barne- og ungdomsarbeid (NMSU, ACTA, Return to Sender etc.) kunne både lette og berike menighetenes trosopplæring.

6.4 Misjon og diakoni

Flere steder tidligere i sakspapiret er sammenhengen mellom misjon og diakoni understreket, og det skal ikke gjentas. Her skal det bare minnes om at lokale planer for diakoni er et godt redskap for å synliggjøre menighetenes misjonsoppdrag, tilhørighet til den verdensvide kirken og sammenhengene mellom misjon, diakoni og økumenikk. Utfordringene til disippelskap og forsoning bør konkretiseres i lokale diakoniplaner.

¹³ SMMs nettside www.menighetogmisjon.no og www.kui.no .

6.5 Kunst og kultur

Kunst og kultur og misjon hører sammen både ved at det muliggjør et kulturelt mangfold både i forvaltningen av misjonsoppdraget, og i det vi får tilbake fra det verdensvide kirkefelleskapet. Kultur og misjon møtes bl.a. i ønske om å formidle det grense-sprengende evangeliet. Misjonsorganisasjonene er også i nærkontakt med en rekke ulike kulturer gjennom sitt globale nettverk. Det ligger derfor mange muligheter i skjæringspunktet kultur og misjon, og bispedømmenes rådgivere på begge disse områdene er viktige nøkkelpersoner for menigheter/prostier som ser potensialet her. Faglig sett er dette også veldig spennende bl.a. fordi det å se evangeliet gjennom andre kulturers øyne, vil berike vår egen forståelse. Inn under dette vil ulike former for kirkemusikk også representere mange muligheter.

Praktisk kan man få til spennende koblinger her hvor eksempelvis en menighet som har misjonsprosjekt i Brasil, kobler dette opp mot sambadans i barnekoret hvor de samtidig lærer noe vesentlig om livet i Sør-Amerika og gjennom dette får økt kunnskap og engasjement for misjon. Temakvelder etc. med diskusjon om forholdet kultur, kirke og misjon vil også kunne stimulere til engasjement nettopp ved også å våge å drøfte kritiske blikk på misjon.

Økonomiske/administrative konsekvenser

På sentralkirkelig hold vil oppfølgingen av vedtaket kunne gjøres innenfor det ordinære arbeidet i Mellomkirkelig råd og SMM, med unntak av økte ressurser til materiell-utvikling til menighetene.

Relevante dokumenter og litteratur i tillegg til dem som følger som vedlegg til saken

R. Ekenes, T. Engelsviken, K. Jørgensen og Rolf Kjøde (red): *Misjon til forandring – refleksjoner og visjoner fra Lausanne III*, Hermon, 2011
Ole Chr. Kvarme: *Rapport fra Edinburgh 2010*
Kjetil Aano: *Ei sann og misjonal luthersk kyrkje* i Kirke nå – Den norske kirke som evangelisk-luthersk kirke, S. Dietrich, T. Skar Dokka og H. Hegstad (red), Tapir 2010
LVF: *Mission in Context*, 2004, <http://www.menighetogmisjon.no>
LVF: *Diakoni i Kontekst*, norsk utgave, 2010, <http://www.menighetogmisjon.no>
LVF: Strategy 2012–17, <http://www.lutheranworld.org/lwf/>

Norsk tidsskrift for misjonsvitenskap: *Temanummer om Edinburgh 2010*
NR.1-2 2011 Årgang 65
Temanummer om misjon og bistand
NR.1-2 2010
NMSU: "Misjon" 2011